

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
**ИЗОБРАЗИТЕЛНО
ИЗКУСТВО**
за трети клас

Валентина Рагева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ИЗОБРАЗИТЕЛНО
ИЗКУСТВО
за трети клас

 ИЗДАТЕЛСТВО
БИТ И ТЕХНИКА
Варна, 2018

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

за трети клас

Автор гл. ас. д-р Валентина Тодорова Радева
Художник – автор на
графичния дизайн и корица Христина Иванова Дякова
Художник – автор на
иллюстрациите Катерина Иванова Милушева
Редактор Светла Костова
Коректор Зоряна Стоянова

- © Валентина Тодорова Радева, 2018
- © Христина Иванова Дякова – графичен дизайн и корица, 2018
- © Катерина Иванова Милушева – иллюстрации, 2018
- © Издателство „Бит и техника“ ООД, всички права запазени, 2018

ВЪВЕДЕНИЕ

Уважаеми учители,

Нетърпението, с което любознателните третокласници престъпват прага на училището за поредна година, и желанието им да покоряват нови върхове в изпълнения с предизвикателства пъстър свят на изобразителното изкуство са достатъчни основания да отговорим на техните очаквания и да предложим на тяхното внимание пълноценен комплект от образователни ресурси към учебния предмет „Изобразително изкуство“ за трети клас. Образът на порасналото, но още по-любопитно сурикатче отново присъства по страниците на учебника: някъде – само със закачливо намигване, другаде – ангажирано с мисията да не пропускаме важни подробности.

Внимателният поглед върху предложената от авторския колектив концептуална рамка разкрива последователното и непрекъснато разрастване на спиралата от знания, зародила се още в далечния първи клас. Една от досегашните основни стратегически линии в методологията при структуриране на образователното съдържание е запазена и надградена. Изучаваните дотук характеристики и свойства на изобразителните материали, пособия и техники поетапно се враждат в необходимия алгоритъм на изобразителните технологии. Повече от всякога се налага необходимостта от подкрепящата роля на водещата концептуална линия, вложена във взаимовръзката „знам как – показвам как“ (Know-How/Show-How). Особено полезни в това отношение са и допълнителните методически ресурси в електронния вариант на учебника, имащи за цел не само да внесат по-голяма яснота и нагледност при представяне на образователното съдържание, но и да активизират познавателните нагласи у децата в контекста на информалното учене.

Запазени са стилизираните и същевременно достъпни за учениците визуални знаци за бързо и лесно ориентиране в учебника. С лесно разпознаваеми цветови маркери са изведени както акцентите в темите, свързани с основни положения при усвояване обема и съдържанието на новите понятия, така и текстовете към всяка изобразителна задача за прилагане на практика на придобитите знания и умения.

Приложенията в края на учебника към някои от уроците имат за цел да обезпечат и облекчат, но не и да ограничат творческия процес на учениците. При необходимост от използването им те се копират предварително от учителя. За облекчаване дейността на педагога и отчитане на по-обективни индивидуални резултати на входното и изходното диагностично равнище в края на учебника са приложени и листи за самостоятелна работа на ученика при решаване на визуалните диагностични тестове.

В настоящата *Книга за учителя* са изяснени основни положения в концептуалната рамка на учебно-дидактическият комплект по предмета „Изобразително изкуство“ за 3. клас. Представена е обща характеристика на учебния предмет, който е част от общообразователната подготовка на средното общообразователно училище съгласно Наредба № 5 от 30.11.2015 г. (чл. 3, ал.1).

В първата част на *Книгата за учителя* е обоснована концепцията на дидактическият комплект за общообразователна подготовка по предмета „Изобразително изкуство“ за 3. клас, а именно – учебник с включени в него приложения за копиране, електронен вариант на учебника с включени в него допълнителни и разнообразни ресурси, албум с подкрепящи учебния процес дидактични материали, както и настоящата книга за учителя.

Втората част на настоящата книга съдържа методически разработки по всички теми, които са представени в идентичен алгоритмичен порядък: тема; цели; очаквани резултати от обучението – знания, умения и отношения; компетентности като очаквани резултати от обучението; понятия, в състава на които влизат както новите (подчертани са с права линия), така и общите за темата; ключови компетентности; възможни междупредметни връзки; възможности за индивидуална творческа проява; методически насоки; допълнителни методически ресурси.

В третата част място намира отразеното в табличен вид примерно годишно разпределение на учебното съдържание в съответствие с рамката на учебната програма за предмета „Изобразително изкуство“ за 3. клас.

ПЪРВА ЧАСТ

КОНЦЕПЦИЯ НА ДИДАКТИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКТ ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА ПО ПРЕДМЕТА „ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО“ ЗА 3. КЛАС

1. *Нормативна обезпеченост на обучението по предмета „Изобразително изкуство“*

Обучението по „Изобразително изкуство“ в 3. клас е съобразено с редица нормативни актове в съответната йерархична зависимост, а именно:

- Закон за предучилищното и училищно образование от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г. Основен предмет на закона е уреждането на обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование;

- Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план (ДВ, бр.94/ 4.12.2015). Тази наредба определя държавния образователен стандарт за учебния план, който определя характеристики, съдържание и структура на учебния план. Учебният предмет „Изобразително изкуство“ за 3. клас е включен в рамков учебен план за общо образование за основната образователна степен (начален етап) и се изучава по 2 учебни часа седмично – или е с 64 часа годишен хорариум (Приложение № 1 към чл. 12, ал. 2, т. 1 от Наредба № 4);

- Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка (ДВ, бр.95/ 8.12.2015). Наредбата определя държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка. Съгласно разпоредбите ѝ общообразователната подготовка се осъществява чрез изучаването на общообразователни предмети, сред които е и учебният предмет „Изобразително изкуство“. Наредбата определя структурата на държавния образователен стандарт за предмета „Изобразително изкуство“ (Приложение № 18 към чл. 6, ал. 1, т. 18 от Наредба № 5);

- Учебна програма по предмета „Изобразително изкуство“ за 3. клас, конкретизираща държавния образователен стандарт по предмета. Утвърдена е със Заповед № РД09-1093/25.01.2017 г. на Министъра на образованието и науката. Представена е в Приложение № 13 към т. 13 на Учебна програма за трети клас.

Учебната програма по изобразително изкуство е структурирана по всички задължителни реквизити за учебна програма, регламентирани от чл. 8 от Наредба № 5 за общообразователната подготовка. Отчетен е фактът, че постигането на основната ключова компетентност – *културна компетентност и изразяване чрез творчество*, се свързва с възможностите за стимулиране на детското въображение и за изразяването на емоции в процеса на изобразителната дейност. Обърнато е специално внимание на изграждането на художествената и естетическата култура на учениците чрез стимулиране на творческите им способности и развиване на творческия им потенциал с помощта на: емоциите и чувствата, въображението, паметта, мисленето, възприемането и интерпретирането на обекти от действителността чрез изобразителна дейност и общуване с художествени произведения.

Акцент в обучението за трети клас се поставя върху:

- знанията, уменията и отношенията, свързани с архитектурната среда;
- познаването на основни принципи за създаване на декоративни образи;
- усвояването на знания на практическа основа за народното творчество и приложните изкуства;
- експериментирането и прилагането на изобразителни технологии за печатане, рисуване и моделиране;
- развиване на познанията за основните визуални знакови системи в различни области на живота.

Наред с основните понятия за усвояване са изведени и такива с интегрален и междудисциплинарен характер: *архитектурна среда, народно творчество, обредни предмети, композиция, контраст, стилизация, ритъм, симетрия, технология*.

Очакваните резултати от обучението в края на класа са обособени в пет области на компетентност със съответните към всяка знания, умения и отношения, а именно: *Обект и среда, Обект и*

образ, Зрител и творба, Визуална комуникация, Материали и техники.

Учебното съдържание е разпределено в девет глобални теми с прилежащите им компетентности като очаквани резултати от обучението. Наименованията на темите са следните: *Обществени и жилищни сгради, Вътрешна и външна архитектурна среда, Градове на бъдещето, Образи и форми – декоративни образи, Образи и цветове – топли и студени цветове, Народно творчество и занаяти, Приложни изкуства, Образи и знаци, Изобразителни технологии.*

2. Методическа концепция за изграждане на учебно-дидактическия комплект по „Изобразително изкуство“ за 3. клас.

Предложеният учебно-дидактически комплект се състои от учебник – в хартиен и в електронен вариант, книга за учителя и албум.

1. Същността на методическата концепция, заложена в учебния комплект, е следната:

- Учебното съдържание е подбрано и структурирано по темите от учебната програма, като приоритетно вниманието е съсредоточено върху новостите в тях. Именно пълноценното усвояване на новите понятия е причина те да са водещи при определяне тематичната последователност на уроците, наред със съобразяването със сезонния принцип и празничния календар на хората.

- Някои от глобалните теми в структурата на учебното съдържание (например *Образи и форми – декоративни образи, Народно творчество и занаяти* и др.) са ангажирани с усвояване на множество и широкообхватни нови понятия. Поради тази причина почти всяко ново понятие е самостоятелно обособено в отделна урочна единица. Именно този принцип на разделност предоставя възможност пълноценно да се усвоят обемът и съдържанието на понятието. Този подход в никакъв случай не възпрепятства формирането на цялостния мироглед на ученика, тъй като в последващи уроци новите знания от глобалната тема се наслагват и се разглеждат в съпоставителен план с изученото от нея до момента.

- Включването на допълнителни задачи за упражнение, голяма част от тях с възможност за интерактивна реализация, правят достъпно, разбираемо и устойчиво образователното съдържание, което в трети клас е изпъстрено с още по-сложна и богата терминология и понятия, които учениците следва да усвоят на емпирико-описателно равнище.

- Чрез планираното многообразие от изобразителни творчески дейности се създават предпоставки за пълноценно надграждане на културната компетентност и уменията за изразяване чрез творчество у учениците при спазване на индивидуалните им предпочитания за самостоятелна интерпретация на задачите.

2. Организация и тематично разпределение на учебното съдържание по „Изобразително изкуство“ за 3. клас.

Всяка методична единица в учебното съдържание е предвидена за реализация в рамките на два учебни часа през цялата година и е композирана върху двете страници на разтвор в учебника. Към основното заглавие на всяка тема има и уточняващо, идейно обвързано подзаглавие. Налице е цветово обозначаване на уроците за нови знания, за затвърдяване на новите знания и за обобщение, както и за диагностика, съответно – със зелен, син и оранжев цвят. По-голяма част от уроците са комбинирани – свързани с изучаването на ново понятие и необходимостта от затвърдяването му в рамките на същата методична единица. Значително по-малко са уроците, предвидени изцяло за усвояване на нови знания, както и тези – изцяло за упражнение или затвърдяване на новите знания. Последователността на темите е следната:

ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК – 2 учебни часа седмично

1. Отново в клас! (входяща диагностика)
2. Натюрморт. *Апликиран натюрморт с отпечатъци*
3. Въздействието на цветовете. *Заваля проливен дъжд.*
4. Между реалност и фантазия. *Кой живее в локвата?*
5. Въздействието на цветовете. *Окъпана в слънце гора*
6. Народното творчество. *Мъдростта на народа*
7. Народни занаяти. *Керамични съдове*
8. Архитектурата в миналото. *Къщите ни преди векове*
9. Обликът на сградите. *Залез над града*
10. Думите като образи. *Покана за рожден ден*
11. По стъпките на знаците. *Скритото съкровище*
12. Сградите отвътре. *Коледна украса въщи*
13. Фигурална композиция. *Огледална ледена пързалка*
14. Традиции и обичаи. *Сурвакница – проект*
15. Изкуството на дърворезбата. *Неувяхващи цветя*
16. Текстилтът в народното творчество. *Вълшебното килимче*

ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК – 2 часа седмично

17. Повтарящи се образи. *Опаковка за подарък*
18. Лабиринт от знаци. *Моят магазин*
19. Цветовете на зимата. *През заскрежения прозорец*
20. Художествено конструиране. *Замръзналото кралство*
21. Нашето славно минало. *Паметта на народа*
22. Предмети от бита. *Писана ракла – проект*
23. Облеклото на народите. *Български носии*
24. Карнавал от цветове и форми. *Маскарад*
25. Пролетна палитра. *Пъстри цветя*
26. Народни празници. *Лазарки*
27. Народни празници. *Великденска кошничка*
28. Отпечатък от апликирани образи. *Риболов*
29. От небето до земята. *Къде живеят динозаврите?*
30. Днес и утре. *Град на бъдещето*
31. Денят на азбуката. *Портрет на Кирил и Методий*
32. В края на трети клас. *Като на филмова лента*

3. Проекция на обобщените теми в учебното съдържание

Учебното съдържание обхваща предвидените в програмата девет обобщени теми и свързаните с тях компетентности като очаквани резултати от обучението. Във всяка тема от съдържанието на учебника се проектира поне една от обобщените теми, заложили в учебната програма за трети клас. От таблицата по-долу е видно, че в някои методични единици намират отражение няколко от обобщените теми. В синтезиран вид е представена проекцията на всяка от обобщените теми в съдържанието на уроците, отбелязани чрез номерата на темите им.

Теми (от уч. програма за 3. клас)	Теми (от учебника за 3. клас по номера)
Обществени и жилищни сгради	8, 9, 12, 20, 21, 30
Вътрешна и външна архитектурна среда	9, 12, 13, 18, 20, 22
Градове на бъдещето	18, 30
Образи и форми – декоративни образи	10, 13, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 27
Образи и цветове – топли и студени цветове	3, 4, 5, 17, 19, 25, 29, 31
Народно творчество и занаяти	6, 7, 14, 16, 23, 26, 27
Приложни изкуства	7, 15, 16, 22, 23
Образи и знаци	10, 11, 18, 31
Изобразителни технологии	2, 5, 8, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 25, 27, 28

Съобразено е препоръчителното разпределение на задължителни учебни часове, като от общо шестдесет и четири часа двадесет и пет методични единици са предвидени за нови знания, тридесет и седем – за затвърдяване на новите знания и за обобщение, както и по една методична единица съответно за диагностиката на входящо и на изходящо равнище.

Атрактивният и достъпен начин при представяне на новите знания и изпълненото с множество съпътстващи задачи учебно съдържание гарантират още по-високи равнища на успеваемост при изпълнение на изобразителните задачи. В основата на всяка методична единица продължава да е водещ принципът за балансирано формулиране на изобразителните задачи, следвайки правилата за обогатяване изобразителната грамотност на учениците при зачитане на свободата за индивидуална художествено-творческа интерпретация.

ВТОРА ЧАСТ

КОНКРЕТНИ МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ ПО ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ

ТЕМА 1. ВХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА ОТНОВО В КЛАС

Глобална тема: Урокът за входяща диагностика предполага чрез него да се обхванат елементи от очакваните компетентности по голяма част от глобалните теми от предходния втори клас.

Цели:

- Запознаване накратко със съдържанието на учебника за трети клас, приложенията и допълнителните материали;
- Ориентиране в учебника, символите и знаците в него;
- Диагностика на входящо равнище за отчитане на усвоените от предходната учебна година знания и умения чрез решаване на визуални тестове и изпълнение на самостоятелна изобразителна задача.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Реален и фантазен свят: Разграничава особености на изображения от реалния и фантазия свят;

Образи и форми: Различава фигурални и нефигурални образи;

Образи и цветове: Разграничава светли и тъмни цветове и познава начина им на получаване;

Видове и жанрове в изкуството: Разграничава произведения на изобразителното изкуство по вид и жанр – живопис, графика, скулптура, портрет, пейзаж, натюрморт, фигурална композиция;

Изобразителни техники: Комбинира и експериментира с различни материали и техники (смесени техники) в изобразителната дейност.

Понятия: декоративен образ, светли и тъмни цветове, видове изкуства, жанрове в изобразителното изкуство, смесени техники.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участие в комуникативни ситуации за обогатяване на художествената изразност с понятия от изобразителното изкуство;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – групиране и съпоставяне на обекти по определен визуален признак.

Възможности за индивидуална творческа проява: Обект на творческа интерпретация при изобразителната задача са любими за всеки ученик преживявания, а именно – прекрчаване прага на училището за пореден път в началото на учебната година. Рисунката се изпълнява с изобразителни материали по предпочитание на ученика, което отново е предпоставка за самостоятелно творческо решение.

Методически насоки: Диагностиката на постигнатите резултати в хода на учебния процес се провежда според установените критерии за проявената от ученика изобразителна грамотност и художествената изразителност на творчеството му със съответните показатели към тях.

Входящата диагностика в трети клас има за цел да отчете достигнатото познавателно равнище на учениците, техните изобразителни умения, усвоени в предходната учебна година. Познаването и своевременното отчитане на критериите и показателите, обхващащи входното ниво на учениците, са от изключителна важност за ползотворната образователно-възпитателна работа в часовете по изобразително изкуство. При провеждане на входящата диагностика (тема 32) получените резултати от диагностиката на входящо равнище са основа за обективно сравнение и отчитане ефективността на обучението по този учебен предмет. При използваните визуални тестове (където е приложимо) отново се прилага четиристепенна скала за диференциране на постиженията, а именно: „висок резултат“, „добър резултат“, „задоволителен резултат“ и „незадоволителен резултат“ (по класификацията на О. Занков). Тази скала е подходяща да се използва и при отчитане на резултатите от практическите изобразителни задачи. В случаите, при които се предполага еднозначен отговор или алтернативните варианти са силно ограничени, диагностиката на резултатите се отчита чрез три степени – „изчерпателен“, „задоволителен“ и „незадоволителен“ отговор. В стремежа ни към подпомагане дейността на учителя и за по-обективното отчитане на резултатите към всеки от тестовете са изготвени примерни приложения, представляващи диагностичен инструментариум в табличен вид.

Първият диагностичен въпрос отчита познаването от страна на учениците на начина, по който изглеждат реалните, реалистично интерпретираните и декоративните образи. От предоставените варианти за избор като верни се отчитат образците под номера 3 и 6. Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 1.1.

Вторият и третият диагностичен въпрос отчитат знанията на учениците за видовете и жанровете изобразителни изкуства, изучавани във втори клас. Използваните репродукции обслужват едновременно и двата въпроса. Класификация на произведенията като типове жанрове е следната: 1 – натюрморт; 2 – портрет; 3 – фигурална композиция; 4 – пейзаж; 5 – фигурална композиция; 6 – портрет. Класификацията им като вид изобразително изкуство е: 1, 3, 4, 6 – живописни; 2 – графика; 5 – скулптура. Примерните оценъчни скали са представени съответно в Приложение 1.2. и в Приложение 1.3.

Изобразително изкуство 3. клас

Четвъртият визуален тест при входящата диагностика е насочен към установяване знанията на учениците за категориите светли и тъмни цветове и за начините, чрез които това се постига. При решаването на този тест учениците следва да съобразят, че изсветляването на цветовете при работа с акварелни бои се прави само с помощта на водата, за разлика от темперната техника, при която за изсветляване се използва бялата боя. При затъмняването на цветовете, без значение какъв е видът на боите, решението е еднозначно – употреба на черна боя. Формулировката на въпроса и двойственият му характер предполагат тук да се приложи тристепенна оценъчна скала, предложена в два компонента – Приложение 1.4.1. и Приложение 1.4.2.

Самостоятелната изобразителна задача дава възможност на всеки ученик да представи в изобразителна дейност своите знания и умения за творческо пресъздаване на личните си впечатления и емоции от вълненията през първия учебен ден. Тематиката, както и примерните детски рисунки насочват по-скоро към изпълнение на фигурална композиция, но това не следва да се възприема като ограничителна рамка.

На учителя е предоставена възможност по различни начини да отчете напредъка на всяко от децата. Альтернативите са да използва индивидуалните листове за самостоятелна работа „Отново в клас“ (от Приложение №5 на учебника) или да прибегне до използването на ресурсите от електронния учебник, в който са визуализирани всички задачи от диагностиката както на входящо, така и на изходящо равнище. В края на урока и при изпълнение на всички визуални тестове и изобразителни задачи учителят има достатъчен набор от ресурси за максимално обективно диагностициране на входното ниво на постиженията и способностите на учениците за отчитане по двата основни критерия – изобразителната грамотност на децата и художествената изразителност, вложена в творчеството им.

Допълнителни методически ресурси: интерактивни игри за свързване и отбелязване.

Приложение 1.1

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Посочва само тези образци, които не са декоративни образи.	Посочва както декоративен образ, така и образ с друга характеристика.	Посочва само един от двата декоративни образа.	Посочва само двата декоративни образа.

Приложение 1.2

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Определя правилно жанра само на една творба.	Определя правилно жанра на 2 или 3 творби.	Определя правилно жанра на 4 или 5 творби.	Определя правилно жанровете на всичките творби.

Приложение 1.3

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Определя правилно вида само на една творба.	Определя правилно вида на 2 или 3 творби.	Определя правилно вида на 4 или 5 творби.	Определя правилно вида на всички творби.

Приложение 1.4.1

Незадоволителен отговор	Задоволителен отговор	Изчерпателен отговор
Отбелязва за верен отговор хроматичния или някой от неутралните цветове.	Отбелязва за верен отговор някои от цветовете и чашата с вода.	Отбелязва за верен отговор само чашата с вода.

Приложение 1.4.2

Незадоволителен отговор	Задоволителен отговор	Изчерпателен отговор
Отбелязва за верен отговор някоя от боите, с изключение на черната.	Отбелязва за верен отговор повече от една боя, включително черната.	Отбелязва за верен отговор само черната боя.

ТЕМА 2. НАТЮРМОРТ. Апликиран натюрморт с отпечатъци

Глобална тема: Изобразителни технологии

Цели:

- Затвърждаване знанията на учениците за натюрморта като жанр в изобразителното изкуство;
- Обсъждане на разновидностите в натюрморта и на начините за разполагане на съставните му части – главни и второстепенни;
- Използване възможностите на печатните техники за създаване на подходяща фактура в изобразяваните обекти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Материали и техники: Познава изобразителни технологии за отпечатване. Анализира възможностите на печатните технологии и ги прилага в изобразителна дейност.

Понятия: монотипия, натюрморт, повърхност (фактура) на предмети и обекти, разполагане в пространството.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на основни геометрични фигури при създаване на образи; извличане на математическа информация от картина (количества, положение в пространството, съотношения).

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът самостоятелно решава какъв цвят ще е листът на основата за апликация, колко на брой и какви видове плодове ще апликира, както и видовете материи, които ще използва за отпечатване.

Методически насоки:

В началото на урока се започва с дискусия, имаща за цел да установи различията и приликите

в изобразеното от художниците. Обсъждат се: видът на предметите и обектите, тяхното количество, разполагането им един спрямо друг (компактно или разпръснато), повърхността, върху която са изобразени, специфичното в цветовете и формите на плодовете.

Разясняването на новото понятие „монотипия“ се подпомага от богат илюстративен материал, който акцентира върху характерната следа, която остава върху листа хартия при изпълнение на техниката „фротаж“. Различните отпечатъци следва да се асоциират с характерната за показаните плодове повърхност – зърнеста, мъхеста, грапава и т.н.

Следващата задача за свързване на направените отпечатъци с материята, от която са получени, има за цел да покаже многообразието от фактурни отпечатъци, които можем да подберем, за да пре създадем реалистично различни видове предмети и обекти.

Съществен момент, на който учителят следва да обърне внимание, е енергичното и полегато движение на използвания материал за рисуване при отпечатването. Най-подходящи за тази цел са акварелните или обикновените цветни моливи. При проследяване на стъпките се акцентира върху правилата, касаещи принципите на апликацията – подготовка на елементите, подредбата им върху подходяща цветна основа и накрая – залепянето им.

Допълнителни ресурси: интерактивни игри, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 3. ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЦВЕТОВЕТЕ. Заваля проливен дъжд.

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове.

Цели:

- Обогаляване знанията на учениците за цветовете и въздействието, което оказват топлите и студените цветове върху възприятията ни;
- Запознаване с начините на промяна на цветовете от по-топло към по-студено (получаване на цветни оттенъци);
- Припомняне на правилата за рисуване на пейзаж с познати живописни техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разграничава топли и студени цветове в различни изображения; интерпретира въздействието на творби с топли и студени цветове.

Понятия: топли и студени цветове, цветен спектър, пейзаж, портрет, светли и тъмни цветове, настроение.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математическите отношения по-малко и повече в изобразителната дейност;
- *Дигитална компетентност* – интерактивна употреба на информационно-комуникативни технически средства с помощта на учителя за възприемане на художествени произведения и сбирки.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Математика“, „Музика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Самостоятелна преценка за броя и вида на изобразените природни обекти – планини, растителност, водни пространства и др.

Методически насоки:

Дискусията върху картините на известни художници има за цел да насочи вниманието на учениците върху преобладаващи в творбите им цветове. Обсъжда се и присъствието на по-тъмните и по-светлите цветове и се припомня тяхното влияние в изображенията. Коментарът върху въздействието на двата пейзажа и двата портрета, сходни по съдържанието си, предхожда анализа върху цветовете от спектралния кръг. Чрез него се припомнят знанията на учениците за основните и със-

тавните цветове и се запознават с делението на цветовете от пълния спектър на „топли“ и „студени“ (символично обозначени). Накрая се обобщава, че независимо от жанра на една творба – портрет, пейзаж, фигурална композиция и т.н., характеристиката на цветовете в нея може да предизвика както жизнерадостни, така и тягостни усещания.

Схемите с промяната на топлия жълт и двойствения зелен цвят се предхожда от аналогичната промяна от по-светло към по-тъмно на основния цвят. Тук учителят е желателно да обърне внимание на класификацията на основните цветове в двете групи – топли и студени. В категорията „топли“ попадат червеният и жълтият (и техните производни), а в категорията „студени“ – синият. Производните от синия и другите два основни цвята – тревнозеленият, синьо-зеленият, лилавият, виолетовият и т.н., имат двойствен характер, тоест могат да бъдат по-топли или по-студени в зависимост от това кой от съставните цветове преобладава в тях.

Упражнението за промяна на избран цвят в по-топлите и по-студените му варианти е желателно да започне от полагането на чистия цвят в средата към промяна в двете крайности (по подобие на схемата в учебника).

Рисунките с двата „студени“ пейзажа – зимен и есенен, имат за цел да илюстрират възможността коренно да променим въздействието на цветовете върху възприятията ни независимо от сезона, а с оглед моментното състояние в природата – дъждовно, бурно, мрачно, облачно време и т.н.

В практическата задача учениците имат възможност да използват подходящи живописни техники за пресъздаване на подобна атмосферна обстановка в пейзажа им – „мокро върху мокро“, отнемане със салфетка, напръскване с четка или пулверизатор и други подобни.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, две видеа, мащабиране на изображения.

ТЕМА 4. МЕЖДУ РЕАЛНОСТ И ФАНТАЗИЯ. Кой живее в локвата?

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове.

Цели:

- Развиване въображението на учениците и асоциативното им мислене чрез преобразуване на реални обекти във фантастични образи;
- Използване възможностите на смесените изобразителни материали и техники за успешно пресъздаване на реалните и измислените образи.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове; асоциира образи на обекти по топли и студени цветове.

Понятия: реален образ, фантазен образ, водата в природата.

Ключови компетентности:

- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство; практическо използване на материали и пособия.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Индивидуално подбира графичните материали при осъществяване на смесената изобразителна техника. Самостоятелно определя вида и местоположението на реалните и фантазните образи.

Методически насоки:

Беседата в началото на урока надгражда представите на децата за заобикалящата ги природна среда, като разкрива различните състояния на водата в нея. Отражаващите способности на водната повърхност са познати на учениците и от изучаваното по изобразително изкуство още във втори клас, а сега представите им се обогатяват с различните ѝ състояния: течно или аерозолно (водата в облаците), газообразно (водните изпарения), твърдо (ледените блокове).

Динамичната промяна на водата в природата или в създадените от човека условия (в интериорни пространства) често интригува с получаването на интересни фигури. Някои от тях бихме могли да оприличим на реални, а други – на фантастични образи.

Именно тези трансформации може би са провокирали автора на историята за локвата – Д. Бисет, фрагмент от която е предоставена като допълнителен ресурс – за провокиране въображението на учениците. В съпътстваща дискусия може да се изслушат други подобни интерпретации на историята от самите деца – какво още би могло да се отрази в локвата и на какви места още би могла да се намира самата локвичка.

Предложените идеи за подходящи живописни техники са от значение при получаването на реалистична водна повърхност (локва). Те имат отношение и към по-сполучливото пресъздаване на фантастичните образи, получени чрез накапване на разредена боя с тампон именно в този участък. Използването на графични изобразителни материали се препоръчва за пресъздаване на реалистичната земна повърхност наоколо и обитателите в нея – насекоми, дребни животинки, както и растения. С графичните материали се конкретизират накрая и получените нереални същества в локвата.

Допълнителни методически ресурси: две видеа, мащабиране на изображения.

ТЕМА 5. ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЦВЕТОВЕТЕ. Окъпана в слънце гора

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове. Изобразителни технологии

Цели:

- Затвърдяване на знанията за свойствата на цветовете и въздействието на топлите и студените цветове върху възприятията ни;
- Усъвършенстване на уменията за пространствено композиционно изграждане на природни обекти в пейзажна рисунка;
- Отразяване на разнообразието в природата чрез пресъздаване на различни растителни видове с подходящи печатни техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда.

Обект и образ: Разграничава топли и студени цветове в различни изображения. Изобразява реални и фантазни образи по впечатление, като използва топли и студени цветове. Интерпретира въздействието на творби с топли и студени цветове.

Материали и техники: Познава и прилага изобразителни технологии за отпечатване.

Понятия: топли и студени цветове, природен и архитектурен пейзаж, сезони, ежедневна промяна във времето.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математическите отношения по-малко и повече в изобразителната дейност; извличане на математическа информация от картина (количества, положение в пространството, съотношения).

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Персонална преценка за броя и вида на изобразяваните дървесни видове и растителността в пейзажната рисунка. Самостоятелно определя плановете в рисунката, както и разположението на обектите в нея – вертикално или хоризонтално върху блоковия лист.

Методически насоки:

Събеседването върху репродукциите на двата еднотипни архитектурни пейзажа има за цел да припомни на учениците, че използването на топли и студени цветове е целенасочено. То се прави, когато искаме да изобразим дадена обстановка през различните сезони, през различни части от денонощието или когато времето през деня е слънчево или пък облачно.

Присъствието на спектралните цветове в живописна лента служи за припомняне на знанията за това кои цветове в коя голяма група попадат – на топлите или на студените.

Ивицата от спектрални цветове подпомага и лесното определяне характеристиките и въздействието на двете детски рисунки.

Снимката и рисунката с есенни пейзажи допълнително подсилват влиянието на топлите жълти, кафяви, оранжеви, червени багри върху нашите сетива. Въздействието и в двете репродукции е с максимален ефект заради пресъздадения все още топъл есенен сезон и заради спокойното и слънчево време през деня.

Рисунките на различни видове дървета подпомагат дискутирането за биоразнообразието в растителния свят. Обръща се внимание не само на формата на короните и вида на листата, но и на съотношението корона – стъбло при всеки от видовете.

В указанияте технологични стъпки ясно личи, че в стремежа ни да подсилим внушението за топло, слънчево, спокойно есенно състояние на природната среда е допустимо коренно да променим локалните стойности на предметите и обектите в средата (оранжева или дори червена планинска верига).

Допълнителни методически ресурси: галерия, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 6. НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО. Мъдростта на народа

Глобална тема: Народно творчество и занаяти

Цели:

- Усвояване обема на понятието „народно творчество“ и запознаване с различните му проявления в бита на хората;
- Прилагане знанията и уменията на учениците за създаване на илюстративни изображения при онагледяване на художествен текст от българска народна приказка;
- Пресъздаване на характерните облекла и обстановка при изобразяване на персонажите и действието от избрания момент от приказката.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Зрител и творба: Познава творби от народното творчество. Изразява свои впечатления от творби на народното творчество.

Понятия: народно творчество, народни приказки, илюстрация.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език – изобразяване с различни изобразителни средства на етически отношения между литературни герои – членове на семейството, в малката група, в общността, от изучавани фолклорни и литературни произведения; общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;*
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите – способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено), ориентиране в пространство, изобразяване на съотношения;*
- *Социални и граждански компетенции – изобразяване на обекти и среда от миналото (сгради), рисунки на събития от историческото ни минало; изобразителна дейност за изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване, разбиране на причините за дискриминация и необходимостта от защитаване на човешките права;*
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт – дискутиране на различия и неравенство между хората, водещи до социална изолация и бедност.*

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки ученик самостоятелно избира конкретен сюжет от приказката, който да интерпретира под формата на илюстрация.

Методически насоки:

Дискусията по репродукциите в учебника следва да акцентира върху двуаспектния характер на българското народно творчество – материалния и нематериалния. Докато първият е свързан със създаването на някакъв реален краен продукт, то вторият кореспондира със създаването на творчески продукти, лишени от физическо съществуване – като народните песни и танци, народната музика.

Широкото, общото понятие „народно творчество“ следва да се допълни и с представата за друга традиция, битувала сред старите българи – предаването на поучителни истории от уста на уста, които са се превърнали постепенно в поговорки, приказки, разкази, но всички те – без конкретен автор.

Друга посока, в която може да се потърси съпоставка между материалното и нематериалното народно творчество, е конкретното му приложение в живота на българите. Докато продуктите на първото са обслужвали ежедневието, труда на хората и са използвани за внасяне на уют в дома им, то нематериалното творчество е служело за отмора, за забавление, за отбелязване на важни житейски събития.

При обсъждане на предстоящата практическа задача се извеждат основните моменти от произведението „Мързеливата снаха“. Обособените в самостоятелни полета увеличени фрагменти от илюстрацията към приказката, намиращи се в дясната страница на учебника, целят да се онагледят и обсъдят детайлите в предметите, обстановката, емблематичните за конкретното произведение съдове за вода (менците).

Допълнителни методически ресурси: интерактивни игри, мащабиране на изображения.

ТЕМА 7. НАРОДНИ ЗАНАЯТИ. Керамични съдове

Глобална тема: Народно творчество и занаяти. Приложни изкуства

Цели:

- Поетапно запознаване със съдържанието на понятието „народни занаяти“ като съставна част от българското народно творчество (грънчарство);
- Разграничаване на способите и инструментите за създаване на приложно изкуство от майсторите на народни занаяти;
- Прилагане на алтернативни способи за моделиране в кръгло, по аналогия на създаването на керамични съдове.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Зрител и творба: Познава творби от народното творчество и народните занаяти. Изразява свои впечатления от творби на народните занаяти.

Материали и техники: Познава и прилага изобразителни технологии за моделиране.

Понятия: народни занаяти, керамика, предмети и инструменти от приложното изкуство, обемно моделиране.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – развиване на представи за визуални характеристики на геометрични форми и линии; прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при представяне на художествени конструкции; използване на основни геометрични фигури при създаване на образи;
- *Инициативност и предприемчивост* – конструиране и моделиране чрез художествени конструкции; познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – сравняване на елементи от българското народно творчество: български народни носии, обредни предмети.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприема-

чество“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Индивидуално предпочитание за формата и размера на пластмасовия съд (чаша, кофичка и т.н) – основа за изграждане на изделието. Самостоятелна преценка за видовете елементи за украса, които ще се използват. Всеки ученик сам решава дали и с какъв цвят разредена боя ще оцвети готовото изделие.

Методически насоки:

Примерите с творби от народното творчество са подбрани така, че голяма част от тях пряко да кореспондират с материалите и начина им на обработване, показани в снимките на работещи занаятчии.

Акцентът върху ръчната изработка на предмети от народното творчество фокусира вниманието върху тяхната уникалност и неповторимост. Педагогът би могъл да разшири периметъра на познание по отношение на дългия процес на изучаване на определен занаят и строгия регламент при преминаването през нивата: чирак – калфа – майстор.

Представянето на един от най-популярните народни занаяти – грънчарството, е онагледено с пособието, служещо за създаване на изделията – крачното грънчарско колело. Учителят би могъл да допълни знанията на учениците с обсъждане за алтернативните (електрическите) и адаптираните за деца варианти на грънчарски колела. Важно е да се дискутира принципът на създаване с него на глинени изделия, които са известни още като керамика. Ротационният принцип на извайване и кръговата подредба на декоративните елементи за украса отвеждат към стъпките за създаване от учениците на подобно изделие от глинени шнурчета.

Специфичната за декоративно-приложните изделия утилитарна (потребителска) функция личи не само в керамичните съдове за хранене и готвене, но и в примерния образец на моливник от бързосъхнеща (полимерна) глина. Оцветяването като крайна стъпка при този занаят е символично застъпено в украсата на моливника и е желателно то да се направи след пълното изсъхване на изделието.

Допълнителни методически ресурси: галерия, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 8. АРХИТЕКТУРАТА В МИНАЛОТО. Къщите ни преди векове

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради. Изобразителни технологии

Цели:

- Разбиране на понятието „архитектурна среда“ и осмисляне на особеностите ѝ според нейните разновидности;
- Интерпретиране чрез екипна творческа дейност на характерни визуални белези на различни архитектурни обекти;
- Пресъздаване в колективна художествена конструкция на хармонията между обекти от природната и от архитектурната среда.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на архитектурната среда. Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда.

Материали и техники: Познава и прилага изобразителни технологии за художествено конструиране.

Понятия: архитектурна среда, жилищни и обществени сгради, пространство, конструиране, смесени техники.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при предста-

вяне на художествени конструкции; способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентирани в пространство, изобразяване на съотношения;

- *Умения за учене* – участие в екипна работа;
- *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на обекти и среда от миналото (храмове и сгради); толерантност при участия в колективни творчески проекти;
- *Инициативност и предприемчивост* – конструиране и моделиране (материали за строителството и сгради) чрез художествени конструкции и макети на сгради; познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност; прилагане на природосъобразни начини за ползване на материали, техники и технологии;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Предоставен е избор да се нарисуват с различни графични материали различните видове постройки, обекти и предмети наоколо, преди да се апликират върху конструкцията от кашон. При създаването на макета учениците имат възможност да пресъздадат само жилищна, само обществена или комбиниран тип архитектурна среда.

Методически насоки:

Широкият обхват на понятието „архитектурна среда“ предполага то да бъде илюстрирано с множество нагледни образци. Именно чрез репродукциите на различни постройки и средата около тях се разяснява новото понятие. Конкретните примери визуализират особеностите на селската, градската, специфичната архитектурна среда. В последната категория влиза характерното храмово (църковно) строителство, култовите сгради и специалните съоръжения за придвижване (мостът с часовниковата кула), древното амфитеатрално строителство на сгради за обществено ползване (театри, стадиони).

Разнообразието от репродукции на жилищни и обществени сгради позволява да се дискутират формата, украсата, мащабите, покривните конструкции и други детайли на архитектурните обекти.

При планирането на основата за закрепване на готовите рисунки и приложения на сгради и съоръжения е необходимо да се обърне внимание на възможните варианти на пространственото им разположение. Единият от начините – зигзагообразната подредба, е показан в схема. В други случаи може да се пристъпи към концентрична (от вътрешната страна на кашон) или ексцентрична (от външната страна на кашон) подредба на отделните съставни части на конструкцията. И в трите варианта от значение е организирането именно на средата около архитектурните обекти.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 9. ОБЛИКЪТ НА СГРАДИТЕ. Залез над града

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради. Вътрешна и външна архитектурна среда

Цели:

- Прилагане на знания и умения за изграждане на архитектурен пейзаж;
- Разграничаване на архитектурни обекти по предназначение в зависимост от външния им облик;
- Затвърдяване на уменията за разчитане и представяне на различни видове сгради като силуети.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на външната архитектурна среда.

Понятия: екстериор, силует, градски пейзаж, кули, куполи, покриви.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – извличане на математическа информация от картина (количества, положение в пространството, съотношения);
- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия, представяне на резултати от творчески дейности в обществена среда.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Комбинира по свое усмотрение различни по форма, височина и предназначение обекти от архитектурната среда.

Методически насоки:

В началото на урока вниманието на учениците се насочва върху характерни типове постройки чрез събеседване върху панорамната снимка на градска архитектурна среда. Дискутират се не само общата им форма, големина, покривна конструкция, но и влиянието на дистанцията върху възможността да се възприемат прецизно детайлите им. Именно начинът, по който изглеждат сградите в далечината, препраща косвено към същността на предстоящата изобразителна задача.

В съпоставителен план чрез познатото вече значение на понятието „архитектурна среда“ се въвежда новото понятие „екстериор“ – съпоставя се значително по-малката дистанция до изобразяваните постройки и ограниченото свободно пространство наоколо.

Абстрахирането от детайлите и силуетното интерпретиране на облика на популярни архитектурни обекти прави по-достъпно и разбираемо различieto между тях и изяснява смисъла, вложен в термина „екстериор“.

За успешното пресъздаване на нощния облик на градските архитектурни обекти е препоръчително върху акварелния фон те да се изобразят с пастъозна (темперна или акрилна) боя.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, мащабиране на изображения.

ТЕМА 10. ДУМИТЕ КАТО ОБРАЗИ. Покана за рожден ден

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Образи и знаци

Цели:

- Осмисляне значението на някои чужди думи и изречения като универсално средство за комуникация;
- Разбиране ролята на образите, вплетени в думи и изречения, за подпомагане възприемането на визуална информация;
- Прилагане на графични и технологични умения при изработване на покана.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи.

Визуална комуникация: Обяснява визуални знаци в различни изображения.

Понятия: декоративен образ, популярни думи и изрази от чужди езици, празници, покана.

Ключови компетентности:

- *Комуникация на чужди езици* – илюстриране на думи и изрази от чужда лексика;
- *Социални и граждански компетенции* – изобразителна дейност за изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване;
- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуална изобразителна дейност на учениците (рисушки,

апликации и др.) в училището, в общността.

Възможни междупредметни връзки: с чужди езици, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Предоставя се възможност да се определи самостоятелно:

- големината и формата на поканата;
- начинът на отваряне на изделиято;
- събитието, за което е предназначена поканата;
- езикът, който ще се използва за украсата ѝ.

Методически насоки:

Трите групи изображения в първата част на урока насочват вниманието на учениците в няколко посоки:

- Първата група с буквени знаци припомня забавния начин, по който могат да се изпишат и украсят букви от различни азбуки;
- Второто изображение представя интересен начин за изписване на популярно пожелание, вградено в един от символите на коледно-новогодишните празници – елхата;
- Третата група изображения представят креативни начини за изписване на познати думи от чужди езици – чрез използване образа на собственото им значение.

Следващите няколко варианта на забавни образи – думи на чужд език, предполагат генериране на сходни примери или подобни творчески интерпретации на същите или други познати чужди думи.

Събеседването, предхождащо практическата изобразителна задача, акцентира не само върху възможните дизайнерски решения за основата на поканата (например: покана под формата на торта), но и върху различния начин на изписване и украса на един и същ текст.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 11. ПО СТЬПКИТЕ НА ЗНАЦИТЕ. Скритото съкровище

Глобална тема: Образи и знаци

Цели:

- Осмисляне ролята на знаците като средство за предаване и възприемане на информация;
- Разбиране значението на кодираната информация, съдържаща се в карти за определен тип територии;
- Прилагане на подходящи изобразителни техники за постигане на автентичност в творбата.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Визуална комуникация: Различава знаци за визуален диалог. Обяснява визуални знаци в различни изображения.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии.

Понятия: визуална комуникация, знак, карта, информация, комуникация.

Ключови компетентности:

• *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на основни геометрични фигури при създаване на образи и знаци, използване на геометрични фигури за стилизация на образи, изобразяване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени), способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентиране в пространство;

• *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения (образи, знаци);

• *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на обекти и среда от миналото (богове,

гробници, съкровища, храмове и сгради);

- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – дискутиране на различия и неравенство между хората, водещи до социална изолация и бедност; осъзнаване на лична отговорност за опазване на околната среда и здравето на човека.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки ученик самостоятелно определя конкретната обстановка, вписана в картата, както и видовете знаци, които ще използва за нея.

Методически насоки:

Предназначението на добре познатите на учениците знаци е пречупено в настоящата тема през призмата на ориентирането в по-мощабни и конкретни територии от земната повърхност.

Способността на хората да отправят послания по различен от обичайния начин и съответно да разчитат подобна информация стои в основата на понятието „визуална комуникация“. Това шифровано послание може да бъде визуализирано като цветен код, опростено изображение, съчетание от елементарни геометрични фигури или линии и т.н.

Универсалността на пътните знаци и пряко свързаните с тях знаци за намиращи се в близост важни обекти и съоръжения се предпоставя от необходимостта хората да могат безпрепятствено и лесно да се придвижват от едно място на друго. Дистанцията между двете точки понякога не се ограничава в рамките на малкото населено място или града, а излиза извън пределите на държавата.

Универсалността на езика на знаците се е доказала и през вековете и доказателство за това са древните географски карти и картите, с които пиратите са укривали завзетите богатства.

Различията в начина на съставяне на карти според предназначението им са достатъчно забележими в съпоставителен план. Докато картите за укрити съкровища са по-близки до действителната обстановка, то географските са значително по-опростени и схематични.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 12. СГРАДИТЕ ОТВЪТРЕ. Коледна украса вкъщи

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради. Вътрешна и външна архитектурна среда

Цели:

- Запознаване с интериора като жанр в изобразителното изкуство и неговите разновидности;
- Разбиране значението на посоката и дължината на основните линии за определяне площта на вътрешното пространство;
- Осмисляне на зависимостта между пресъздаваната обстановка – жилищна или обществена, и характерните за нея предмети, обекти, конструктивни особености.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на вътрешната архитектурна среда.

Понятия: интериор, съставни части на интериорната среда – стени, под, таван, помещения, елементи от вътрешното пространство – стълби, колони, обзавеждане и др.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – познаване на мерни единици, съотношения и количества;
- *Дигитална компетентност* – виртуални посещения на галерии.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Индивидуален избор за начина на изобразяване на интериорното пространство в блоковия лист – по един от показаните три възможни

начина. Децата сами решават дали да изобразят обитателите на дома (домакини, семейство) като естествен елемент от празничната обстановка.

Методически насоки:

Обсъждането в началото на урока има за цел да фокусира вниманието на децата върху различните видове помещения, които са изобразили художниците в картините си. Именно нарисуваните в тях предмети ни подсказват, че това са части от жилищна интериорна среда. Друго различие, освен предназначението на помещенията, е начинът, по който са изобразени отделните им съставни части – стени, под, таван. Съществен момент е пресъздаването на илюзията за дълбочина в стаите, която зависи от това в каква посока и на каква височина в листа ще се набележат водещите линии, тоест местата, в които отделните части на помещението се срещат (ръбове, ъгли). Тази особеност е визуализирана в опростени графични рисунки на три типа интериорни пространства.

От снимките на различни видове интериорна среда става видно, че в тази категория попадат дори изгледите отвътре на превозни средства.

Конкретната изобразителна задача е подчинена на пресъздаването на празничната коледна обстановка вкъщи при спазване на изискванията за пресъздаване на интериорно пространство. При съществуването на човешки фигури в рисунката не е изключено, но те се приемат като второстепенен, несъществен елемент от общия композиционен замисъл.

Допълнителни методически ресурси: две галерии, мащабиране на изображения.

ТЕМА 13. СИМЕТРИЧНИ ОБРАЗИ. Огледална ледена пързалка

Глобална тема: Вътрешна и външна архитектурна среда. Образи и форми – декоративни образи. Изобразителни технологии

Цели:

- Запознаване с примери за симетрични образи, създадени от природата или от човека;
- Усвояване на нови способности за получаване на симетрични изображения чрез възможностите на техниката „батик“;
- Прилагане на знания и практически умения при изграждане на фигурална композиция и организиране на пространството в нея.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда.

Обект и образ: Изобразява реални образи по впечатление и въображение, като използва главно студени цветове.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии. Прилага изобразителни технологии за отпечатване.

Понятия: симетрия, природна и архитектурна среда, образи, фигурална композиция.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – прилагане на математическите отношения по-малко и повече в изобразителната дейност; извличане на математическа информация от картина (количества, положение в пространството, съотношения).

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът взема самостоятелни решения относно:

- разполагането на обстановката и фигурите в листа – портретно или пейзажно;
- количеството и разполагането на човешките фигури в пространството, техните пози.

Методически насоки:

Дискусията върху примери за симетрични образи в природата и за сътворени от човека би могла да се разшири с други подобни примери, като: листо, хвърчило, пеперуда, дреха, калинка, балон и т.н. Съществен момент е осъзнаването на начините за получаване на симетричен образ: когато образът е съставен от две реални огледални половини (примера с човешкото лице и тяло) и когато образът по съществува си е симетричен, а отражението му върху огледална повърхност е проява на друг тип симетрия – илюзорна, нереална.

Педагогът припомня способността на водата в природата да отразява предмети и обекти в близост до нея. При това отраженията се проявяват не само върху течното ѝ, но понякога и върху твърдото ѝ състояние – когато ледът е изключително гладък, полиран. Типичен пример за подобна огледална ледена повърхност са любимите на децата зимни пързалки. Многообразието от ледени пързалки дава възможност да се дискутират най-подходящите условия и среда, при които може да се наблюдават подобни отражения (закрити, открити, специално поддържани, в планинска или в градска среда и т.н.).

Съпоставителният анализ между картината на П. Брьогел и детската рисунка има за цел да акцентира върху значимостта на ниския и съответно по-високия хоризонт. От това се определят количеството и големината на човешките фигури, които могат да се изобразят върху заледената повърхност.

Именно правилното определяне на мястото на прегъване на рисуващия лист е тази важна предварителна стъпка, която схематично е представена в три хипотетични варианта. Първият от тях е неправилен заради недостатъчното пространство, в което да бъдат разположени пързалиците се фигури.

Разпръснатите във фоновото поле на страницата от учебника фигури в различни пози биха могли да се използват от учениците като визуална опора и генератор на идеи.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, мащабиране на изображения.

ТЕМА 14. ТРАДИЦИИ И ОБИЧАИ. Сурвакница – проект.

Глобална тема: Народно творчество и занаяти. Изобразителни технологии

Цели:

- Запознаване с предназначението и разновидностите на обредните предмети, съпътстващи празниците от народния календар;
- Разграничаване на елементите за украса в различни обредни предмети и осмисляне на символиката им;
- Активизиране на проучвателския интерес към народните традиции и обичаи.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи. Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Зрител и творба: Познава творби от народното творчество и народните занаяти. Изразява свои впечатления от творби на народното творчество и занаяти.

Материали и техники: Прилага изобразителни технологии за конструиране.

Понятия: обредни предмети, народно творчество, празници и обичаи, сурвакница.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства; сценични изяви и рисунки за изразяване на културното многообразие и толерантността към другите;
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство, активно участие в проектни дейности; практическо използване на материали и пособия, пред-

ставяне на резултати от творчески дейности в обществена среда;

- Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт – апликиране на декоративни образи и орнаменти; осъзнаване на лична отговорност за опазване здравето на човека; обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“, „Български език и литература“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Индивидуално решение за формата, цвета и украсата на проекта за сурвакница.

Методически насоки:

Урокът, посветен на обредните предмети с акцент върху същността на обредните хлябове, предполага учителят да представи в кратък разказ интересни подробности, свързани с тази страна на народните традиции. Обредните хлябове се отличават от обикновените хлябове или пити по форма, по начин на приготвяне и по украса. За приготвянето им се избира най-едрата и чиста пшеница. Брашното се пресява три пъти и от него се замесва тесто с „мълчана“ вода – донесена от мома при пълно мълчание. Мълчанието е запазвало силата на водата и нейната магическа енергия. Обичаят изисква обредните хлябове да се месят от мома или млада булка. Формата на тези хлябове е кръгла, но за някои празници може да се замесят елипсовидни или продълговати. Характерно за обредните хлябове е задължителното им освещаване с прекадяване и разчупване на кръст.

Представените в учебника образци на обредни хлябове, предназначени за важни календарни и семейни празници, имат за цел да привлекат вниманието върху съществените сходни и отличителни белези помежду им. Именно декоративните елементи са тези, които подсказват за какъв повод е подготвен всеки един обреден хляб. Освен това мотивите, моделирани върху обредния хляб, имат и специално символично значение. Педагогът би могъл да обърне внимание върху конкретни примери – като например: гроздето, пшеницата като символи на плодородието се изобразявали върху хляба за Коледа; за предстояща сватба също се е замесвал обреден хляб, украсяван с фигурки на животни, на дърво, което символизира началото на новото семейство; за Гергьовден обредният хляб е украсяван с фигурки на овце, овчарски кучета или овчарски геги и т.н.

Илюстрираните примери на други обредни предмети, посветени на различни празници, предполагат да се коментира конкретният повод, за който се използват, материалите, от които са изработени, наричанията и поверията, свързани с тяхната употреба.

Аналогично на анализа, посветен на обредните хлябове, от учениците се очаква да осъществят подобна проучвателска дейност. Подкрепящите въпроси фиксират именно тези съществени елементи от самостоятелната предварителна дейност: повода, за който се използва сурвакницата; особеностите на формата и на материала, от който е направена; символиката на елементите за украсата ѝ; наричанията и пожеланията, свързани с ритуала на сурвакането.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, мащабиране на изображения.

ТЕМА 15. ИЗКУСТВОТО НА ДЪРВОРЕЗБАТА. Неувяхващи цветя

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Приложни изкуства. Изобразителни технологии

Цели:

- Запознаване с особеностите на дърворезбата като декоративно приложно изкуство и характеристиките за нея изразни средства – стилизация, симетрия и др.;
- Разграничаване на естетико-художественото предназначение на пластичните изящни изкуства от утилитарната функция на декоративно-приложните изкуства;
- Прилагане на знания и умения за моделиране на релефна декоративна композиция с алтернативни пластични материали.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи. Създава декоративни образи.

Зрител и творба: Изразява свои впечатления от творби на народното творчество и занаяти.

Материали и техники: Прилага изобразителни технологии за моделиране.

Понятия: дърворезба, стилизация, народни занаяти, релефно моделиране, гравирание.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на основни геометрични фигури при създаване на образи и знаци; използване на геометрични фигури за стилизация на образи, изобразяване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени);

- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в изобразителната дейност;

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – изразяване на естетическо чувство чрез артистично себеизразяване и участие в културния живот;

- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – моделиране на декоративни образи и орнаменти с растителни и животински декоративни елементи; обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки ученик предварително и индивидуално определя формата и цвета на основата за гравирание (сапуна). Самостоятелно преценява дали да се включи в декорацията зооморфен образ, както и дали да оцвети и с какъв цвят готовата творба.

Методически насоки:

Събеседването в началото на урока следва да се открие в два основни аспекта:

- Първият касае предназначението на показаните творби, създадени от различно по цвят дърво, които се характеризират със своя потребителски характер – украса върху дървени порти, три вида декоративни решетки за украса на стени или предмети от бита;

- Вторият аспект засяга технологията на създаване на всички тези произведения на приложното изкуство. Ясно се вижда, че при някои от тях измежду декоративните им елементи и мотиви няма свободни пространства (те са изваяни плътно едно до друго), докато при други те са налице, тоест при тях се наблюдава т.нар. лазурен ефект (при който светлината преминава през части от изделието). В някои от примерите са използвани специални пигменти и багрила за оцветяване на дървесината, което допълнително е подсилило и открило изваяните декоративни мотиви заради потъмняването на най-ниските, вдлъбнатите участъци.

Запознаването на учениците с изкуството на дърворезбата неизбежно засяга начина на обработване на дървесния материал, който много наподобява работата на художника скулптор, създаващ релефни произведения. Прилика се открива дори в набора от инструменти и в начина на боравене с тях. Съществена разлика обаче има в характеристиката на изобразяването – докато при дърворезбата образите имат стилизиран, декоративен вид и обикновено представляват флорални мотиви, то при скулптурните изображения художниците се стремят да наподобяват действителния облик на образите, които са значително по-сложни, а пресъздаването на детайлите зависи от вида на използвания скулптурен материал (глина, камък, метал и др.).

Запознаването с друго ново понятие – „стилизация“, е обвързано точно с тази тема, тъй като опростяването на образите директно кореспондира с трудоемкия начин на обработване на дървесината. Именно тази особеност предполага образът в дърворезбата да бъде опростен, изчистен от детайли, тоест стилизиран, за да бъде лесно пресъздаден.

Това е причината за практическата задача да бъде избран алтернативен на дървесината материал, който максимално да се доближи до принципа на създаване на дърворезба. Важно е да се обърне

УТВЪРДИЛ

Директор:.....
(име, фамилия, подпис)

ПРИМЕРНО ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

по учебен предмет „Изобразително изкуство“ за 3. клас

Забележки: Всяка от темите се разполага на разтвор в учебника и е предвидена за реализация в рамките на две урочни единици. Всички уроци са структурирани в теми с основно заглавие и подзаглавие към него.

Използвани съкращения: ВД – входяща диагностика; НЗ – урок за нови знания; ЗНЗО – урок за затвърдяване на новите знания и за обобщение; ИД – изходяща диагностика.

№ по ред	Месец / седмица	Тема на урочната единица	Вид урочна единица	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК								
1	IX	Отново в клас	ВД	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава декоративни от реални образи; - Разграничава произведения на изобразителното изкуство по жанр (портрет, пейзаж, натюрморт, фигурална композиция); - Разграничава произведения на изобразителното изкуство по вид (живопис, графика, скулптура); - Познава светли и тъмни цветове и начина им на получаване. 		<ul style="list-style-type: none"> - Решаване на диагностични визуални тестове; - Създаване на композиция по зададена тема със сюжетно съдържание по избор на ученика. 	<ul style="list-style-type: none"> Дидактически и естетически показатели от решението на визуалните тестове и от изпълнението на изобразителната задача. 	
2	IX	Натюрморт	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Познава изобразителни техники за отпечатване; - Прилага изобразителни технологии за отпечатване. 	монотипия	-Апликиране на натюрморт с обръщане на особено внимание върху значимостта на фактурата за реалистично пресъздаване повърхността на обектите.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
		Апликиран натюрморт с отпечатъци	ЗНЗО					
3	X	Въздействието на цветовете	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Разграничава топли и студени цветове в различни изображения; - Интерпретира устно въздействието на творби с топли и студени цветове; 	топли и студени цветове	- Използване на познати живописни техники и въздействието на студентите цветове при рисуване	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на	

		Заваяя проливен дъжд.	ЗНЗО	- Изобразява реални образи по впечатление и въображение, като използва студени цветове. - Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове.			на природен пейзаж в мрачен, дъждовен ден. - Прилагане на смесена изобразителна техника за създаване на композиция, съставена от реални и фантазни образи.	изобразителната задача. Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
4	X	Между реалност и фантазия Кой живее в локвата?	ЗНЗО	- Разграничава топли и студени цветове в различни изображения; - Изобразява реални образи по впечатление, като използва топли цветове; - Интерпретира в изобразителна дейност въздействието на творби с топли цветове. - Познава и прилага изобразителни техники за отпечатване.	топли и студени цветове	- Създаване на есенен пейзаж с топли цветове и печатна техника при спазване принципите за пространствено разполагане на обектите.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.		
5	X	Въздействието на цветовете Окъпана в слънце гора	ЗНЗО	- Познава творби от народното творчество; - Изразява устно свои впечатления от творби на народното творчество; - Създава творби, вдъхновени от народното творчество.	народно творчество	- Пресъздаване в илюстрация на любим момент от познат текст на българска народна приказка („Мързеливата снаха“).	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.		
6	X	Народното творчество Мъдростта на народа	НЗ	- Познава творби от народните занаяти; - Изразява устно свои впечатления от творби на народните занаяти; - Различава произведения на различни видове приложни изкуства по използвани материали и начин на изработване; - Познава керамиката като вид приложно изкуство.	народни занаяти; керамика	- Моделиране на съд от глина чрез източване и намотаване на шнурчета; - Използване на матрица (пластмасова чаша, кофичка и др.) при оформяне на izdelieto.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.		
7	X	Народни занаяти Керамични съдове	НЗ	- Описва визуални характеристики на различни видове обществени сгради (театри, религиозни и култови сгради); - Сравнява архитектурата на различни обществени сгради по вид и предназначение; - Изобразява по наблюдение и впечатление специфични архитектурни елементи. - Познава и прилага изобразителни технологии за художествено конструиране.	архитектурна среда	- Пресъздаване на архитектурна среда в художествена конструкция с помощта на нарисувани и апликирани обекти.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.		
8	XI	Архитектурата в миналото Къщите ни преди векове	НЗ						

9	XI	Обликът на сградите	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Описва визуални характеристики на различни видове обществени сгради (училища, театри, спортни зали, гари, религиозни и култови сгради); - Открива визуални особености на външната архитектурна среда; - Интерпретира чрез изобразителна дейност характерни елементи на външната архитектурна среда (покриви, кули, колони, помещения). 	екстериор	- Пресъздаване на архитектурна (градска) среда в пейзаж с акцент върху екстериорния облик на сградите, визуализиран чрез техните силуети.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
10	XI	Думите като образи	ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Придобива най-общи представи за различни видове декоративни образи и украси; - Оценява ролята на визуалните знаци за предаване и възприемане на информация. 		- Изработване на покана за празник с интересен дизайн на отваряне и подходящо графично оформление в надписите и изобрженията.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
11	XI	По стълбите на знаците	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Организира визуални знаци в карти и табла; - Оценява ролята на визуалните знаци за предаване и възприемане на информация. 	визуална комуникация	- Използване възможностите на изобразителните техники за пресъздаване на ефекти при съставяне на карта със знаци за ориентиране.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
12	XII	Сградите отвътре	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Описва визуални характеристики на различни видове обществени сгради (училища, театри, спортни зали, гари, религиозни и култови сгради); - Открива визуални особености на вътрешната архитектурна среда; - Интерпретира чрез изобразителна дейност характерни елементи на вътрешната архитектурна среда (колони, стълби, помещения). 	интериор	- Пресъздаване на интериорна домашна обстановка при спазване правилата и възможностите за пространствено разполагане на характерни предмети и обекти.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
13	XII	Симетрични образи	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Представя в изображения външна архитектурна среда; - Интерпретира чрез изобразителна дейност характерни елементи на външната архитектурна среда; - Създава реални симетрични образи; - Познава изобразителни техники за отпечатване. 	симетрия	- Използване принципите на симетрията и пространственото разполагане за създаване на фигурална композиция, характеризираща се с динамика в действието.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Огледална ледена пъралка	ЗНЗО				

14	XII	Традиции и обичаи Сувакница – проект	H3 ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Изразява устно и в изобразителна дейност свои впечатления от творби на народното творчество; - Създава проекти и творби, вдъхновени от народното творчество; - Прилага изобразителни технологии за моделиране с помощта на конструкция; - Изразява предпочитания към възможностите на изобразителните технологии. 	обредни предмети	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на проект за сувакница при самостоятелно проучване на възможностите за украса и спецификата на използваните материали. 	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
15	I	Изкуството на дърворезбата Неуяхващи цветя	H3 H3	<ul style="list-style-type: none"> - Създава декоративни образи чрез стилизация и симетрия. - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Познава дърворезбата като вид приложно изкуство; - Познава изобразителни техники за моделиране. 	стилизация; дърворезба	<ul style="list-style-type: none"> - Използване възможностите на достъпни пластични материали за създаване на стилизирани декоративни образи чрез отнемане (издълбаване) и гравирание. 	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
16	I	Текстилт в народното творчество Вълшебното килимче	H3 H3	<ul style="list-style-type: none"> - Придобива основни представи за различни видове декоративни образи (видове орнамент, геометричен и фигуративен); - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Коментира ролята на приложните изкуства в живота на хората; - Познава обработката на текстил като вид приложно изкуство; - Създава проекти, вдъхновени от народното творчество. 	текстил; орнамент	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на проект за текстилен орнамент в затворена декоративна композиция (килим) при използване на способите за кодирано пренасяне на информация (бинарен код). 	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК								
17	I	Повтарящи се образи Опаковка за подарък	H3 H3	<ul style="list-style-type: none"> - Създава декоративни образи чрез стилизация, ритъм и симетрия; - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Изобразява декоративни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове. 	ритъм	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на проект за отворена декоративна композиция (опаковка за подарък) при прилагане принципите за ритмично повторение на декоративните елементи и мотиви в определен тип мрежа. 	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	

18	I	Лабиринт от знаци Моят магазин	ЗНЗО ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Интерпретира чрез изобразителна дейност характерни елементи на вътрешната архитектурна среда; - Създава проекти за обекти и среда в реални и виртуални условия; - Подрежда визуални знаци по общ смисъл и предназначение; - Оценява ролята на визуалните знаци за предаване и възприемане на информация. 	<ul style="list-style-type: none"> - Проектиране на тематични знаци (за продажба на стоки и услуги) за прилагането им в реална и виртуална среда. 	<p>Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.</p>	
19	II	Цветове на зимата През заскрежения прозорец	ЗНЗО ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Интерпретира устно и в изобразителна дейност въздействието на творби с топли и студени цветове; - Изразява впечатления и предпочитания към възможностите на изобразителните технологии. 	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на тематична композиция чрез съчетаване на познати изобразителни материали и техники при спазване на определена технология. 	<p>Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.</p>	
20	II	Художествено конструиране Замръзналото кралство	НЗ ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Описва визуални характеристики на различни видове обществени сгради; - Интерпретира чрез изобразителна дейност характерни елементи на външната архитектурна среда; - Прилага изобразителни технологии за моделиране с помощта на конструкция, художествено конструиране. 	<ul style="list-style-type: none"> - Изработване на художествена конструкция с използване на достъпни строителни и битови материали (стиропор, метално фолио и др.) при използване принципите за обемно моделиране и пространствено конструиране. 	<p>Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.</p>	
21	II	Нашето славно минало Паметта на народа	ЗНЗО ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Описва визуални характеристики на различни видове обществени сгради (религиозни и култови сгради); - Изобразява по наблюдение и впечатления архитектурни елементи на различни видове обществени сгради. 	<ul style="list-style-type: none"> - Пресъздаване на сцени от историческото ни минало в тематични композиции с цел възвеличаване героизма на видни български личности и революционери. 	<p>Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.</p>	
22	III	Предмети от бита Писана ракла – проект	ЗНЗО ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Открива визуални особености на вътрешната архитектурна среда; - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Коментира ролята на приложните изкуства в живота на хората. - Изразява впечатления и предпочитания към възможностите на изобразителните технологии. 	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на художествена конструкция по собствен проект с използването и на отпадъчни материали (картонени кутии). 	<p>Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.</p>	

23	III	Облеклото на народите	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Познава творби от народното творчество и народните занаяти; - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Познава продуктите от различните видове приложни изкуства (текстил). 	народни носии	- Изработване на обеина апликация чрез използване на разгъвка (от приложение) за пресъздаване спецификата на декорацията в българската народна носия.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
				Български носии			
24	III	Карнавал от цветовете и форми	ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Сравнява изобразителните качества на различни видове декоративни образи; - Създава декоративни образи чрез стилизация, ритъм и симетрия; - Изразява впечатления и предпочитания към възможностите на изобразителните технологии. 		- Проява на вариативност и комбинаторика при декорирането на предмети, служещи за украса (маски).	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Маскарад	ЗНЗО				
25	III	Пролетна палитра	ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Разграничава топли и студени цветове в различни изображения; - Изобразява реални образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове; - Прилага изобразителни технологии за отпечатване. 		- Упращява рисуването на флорални обекти чрез използване на своята познати живописни техники и въздействието на цветовете (топли и студени).	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Пъстри цветя	ЗНЗО				
26	IV	Народни празници	ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Създава проекти и творби, вдъхновени от народното творчество. 		- Упращява рисуването на тематично-фигурална композиция, съставена от един или няколко персонажи.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Лазарки	ЗНЗО				
27	IV	Народни празници	ЗНЗО	<ul style="list-style-type: none"> - Създава декоративни образи чрез ритъм и симетрия; - Изразява устно и в изобразителна дейност свои впечатления от творби на народното творчество; - Прилага изобразителни технологии за моделиране с помощта на конструкция. 		- Пресъздава характерни обредни предмети за популярни празници чрез комбинирана апликация, състояща се от релефни и плоски елементи.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Великденска кошничка	ЗНЗО				
28	IV	Отпечатък от апликирани образи	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> - Прилага изобразителни технологии за отпечатване на монотипия от апликация; - Изразява впечатления и предпочитания към възможностите на изобразителните технологии. 	отпечатък от апликация	- Създава графична тематична фигурална композиция като алгоритъм на отпечатването от апликация.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.
		Риболов	НЗ				

29	V	От небето до земята	ЗНЗО	- Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и възбуждане, като използва топли и студени цветове.		- Създава фантазна рисунка със съществуващо отдалечено минало.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
		Къде живеят динозаврите?	ЗНЗО		зелена архитектура	- Онагледява идеята си за екологосъобразни перспективи и мисъл за бъдещите поколения в комбинирана пейзажна рисунка – реалистична или абстрактна.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
30	V	Днес и утре	НЗ	- Изобразява по наблюдение и впечатление архитектурни елементи на различни видове сгради; - Свързва значението на архитектурната среда с подобряване начина на живот в бъдещето; - Създава проекти за обекти и среда в реални и фантазни ситуации.				
		Град на бъдещето	ЗНЗО					
31	V	Празник на буквите	ЗНЗО	- Изобразява реални и фантазни образи по впечатление, като използва различни видове цветове; - Организира визуални знаци в табла (святъци); - Оценява ролята на визуалните знаци за предаване и възприемане на информация.		- Възвеличава подвига на известни личности от българската история чрез пресъздаване на облика им в портретни композиции.	Дидактически и естетически показатели при изпълнението на изобразителната задача.	
		Портрет на Кирил и Методий	ЗНЗО					
32	V	В края на 3 клас Като на филмова лента	ИД	- Разпознава визуалните особености на интериорната и екстериорната архитектурна среда; - Разграничава топли и студени цветове в различни изображения; - Разграничава реален от стилизиран образ и образ-знак; - Разпознава творби от народното творчество и народните занаяти; - Селектира примери за симетричен образ, за ритмичен декоративен образ и за декоративен орнамент.		- Решаване на диагностични визуални тестове; - Създаване на композиция по зададена тема със сюжетно съдържание по избор на ученика.	Дидактически и естетически показатели от решението на визуалните тестове и изпълнението на изобразителната задача.	

Разработил: ..... (Име, фамилия, подпис)

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ:

1. Годишното тематично разпределение се разработва от преподаващия учител за всяка учебна година и за всеки клас (а при необходимост – и по паралелки), като се отчитат интересите на учениците и спецификата на образователната среда.
2. Годишното тематично разпределение на учителя по т. 1 се утвърждава от директора на училището преди началото на учебната година.
3. В колона 1 се записва поредният номер на учебния час. Броят на учебните часове в тематичното разпределение трябва да отговаря на броя на часовете по училищен учебен план за съответния клас.
4. В колона 2 се посочва учебната седмица поред, като следва да се отчита броят на учебните седмици по заповед на министъра за графика на учебното време.
5. В колона 3 се посочва темата на урочната единица, като тя трябва да отговаря на темата, записана в дневника. Темата на урочната единица се определя от учителя и може да не е същата като темата на урока в учебника или темата в учебната програма.
6. В колона 4 се посочва урочната единица, като за ориентир може да се използва съответната таблица в учебната програма за препоръчителното процентно разпределение.
7. В колона 5 се описват накратко компетентностите като очаквани резултати от обучението в рамките на конкретната урочна единица.
8. В колона 6 се описват новите понятия за конкретната урочна единица (ако има такива).
9. В колона 7 се записват учебни дейности, свързани с преподаване на нов учебен материал, упражнения, упражнения, преговор, както и за гарантиране на изпълнението на учебната програма в съответствие с предвиденото в раздел „Дейности за придобиване на ключови компетентности и междупредметни връзки“ на съответната учебна програма.
10. В колона 8 се посочват методите и формите за оценяване (те може да са свързани с конкретната тема на урочната единица, но може да са и ориентирани върху цял раздел) – при спазване на ДООС за оценяване на резултатите от обучението на учениците, както и за оценяване на другите дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.), и при отчитане на съотношението при формиране на сročна и годишна оценка в раздел „Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците“ на съответната учебна програма.
11. При възникнали обстоятелства от обективен характер годишното тематично разпределение подлежи на изменение, допълнение и реструктуриране, което се отразява в колона 9 или в допълнителна таблица и се утвърждава допълнително от директора на училището при спазване на препоръчителното процентно разпределение на задължителните учебни часове за годината.

внимание на учениците, че след лекото издраскване на стилизирания декоративен образ върху сапуна следва по-упорита, но без силен натиск и под наклон работа с острието, за да бъдат направени необходимите различни нива във височина по повърхността на материала. Допълнителното оцветяване с темперна или акрилна боя е по желание, а смисълът на тази финална стъпка е по-ясното открояване на издълбаното декоративно изображение и особено на фино гравирани детайли. Почистването на излишната боя от най-високите места е подходящо да се извърши след пълното изсъхване на боята – внимателно и с мокра кърпичка.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 16. ТЕКСТИЛЪТ В НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО. Вълшебното килимче

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Народно творчество и занаяти. Приложни изкуства

Цели:

- Запознаване с произхода и с технологията за получаване на текстил, използван като основен материал в народното приложно изкуство;
- Разбиране значението на различните декоративни мотиви в българското народно творчество и приложението им в украсата на различни изделия;
- Създаване на проект за затворена декоративна композиция чрез използване на принципите за получаване на декоративни орнаменти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи. Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Зрител и творба: Разграничава произведения на различните видове приложни изкуства. Коментира творби на различни приложни изкуства.

Визуална комуникация: Обяснява визуални знаци в различни изображения.

Понятия: текстил, орнамент, народно творчество, приложно изкуство, шифрована (кодирана) информация (бинарен код), комбинаторика.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – изобразяване с различни изобразителни средства на етически отношения между литературни герои – членове на семейството, в малката група, в общността; обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при представяне на художествени конструкции; използване на геометрични фигури за стилизация на образи, способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентиране в пространство;
- *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация, за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения (образи, знаци);
- *Умения за учене* – развиване на мотивация и увереност за творческа изява и личностна реализация;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – апликиране на декоративни орнаменти с растителни декоративни елементи.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“, „Математика“, „Компютърно моделиране“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Самостоятелно избира името, което да визуализира чрез системата от кодове, като индивидуално решава и дали да изобрази пълната или

кратката му версия (например Виктория → Вики; Мирослав → Миро и т.н.). Цветовете на съставните елементи, образуващи името (желателно е да се използва един, най-много два цвята), както и този на основата също са индивидуално предпочитание.

Методически насоки:

Въвеждането в темата, посветена на текстила в народното творчество, започва с един по-широк обзор върху спецификата на изделията, създадени от платове и прежди, както и с класификацията им според техното предназначение – изделия за обличане (дрехи), аксесоари към облеклото ни (колани, чанти, чорапи и др.), изделия за постилане и тапициране (черги, килими, одеяла и др.) и т.н. Неслучайно и във връзка с темата са подбрани артикули, които визуализират разнообразието, начина, по който са изглеждали тези изделия в миналото, както и двата основни способа на изработването им – чрез тъкане или плетене. Акцентира се върху ръчната им изработка и традицията, която е изисквала използването на естествени материали и багрила в производството им. Знанията на учениците се обогатяват с класифицирането на текстила според произхода му в няколко големи групи:

- от животински произход – вълнен текстил, кашмир, мохер, копринен текстил и др.;
- от растителен произход – памучен текстил, ленен текстил, юта и др.
- текстил, получен от изкуствени синтетични влакна – не е бил популярен в миналото, но е широко разпространен в наши дни.

Следващ съществен момент в обсъждането по темата е начинът, по който облеклата са украсявани в миналото и в наши дни. Комбинациите от различни геометрични фигури (основно триъгълници с различна големина) носят своята символика. Тя е представена в страницата на учебника чрез едни от най-популярните и често срещани декоративни мотиви в тъкачеството. Именно организацията по различен начин между такива и други подобни украсни елементи и мотиви представлява цялостната декорация в дадено изделие, приета да се нарича орнамент (или орнаментика).

Своеобразната информация, втъкана в изделията на българката от миналото, провокира в реализирането на изобразителната задача да се използва подобен код за дешифриране на послания. Виртуалният начин за предаване на информация в интернет пространството чрез комбинация от единици и нули (т.нар. бинарен код) е адаптиран в проект за създаване на затворена декоративна композиция. В проекта на килимче с втъкано в него конкретно име е използвана композиция, съставена от четири еднакви квадратни модула (мрежи). Във всеки са апликирани множество малки елементарни съставни единици – квадратчета с еднаква големина и цвят, които визуализират името по показаната система от азбучни кодове. Четирите варианта на декоративен орнамент са получени чрез събиране в един център на четирите различни краища на всеки от модулите, обозначени с цветна точка. От тях става видно, че в повечето случаи декоративният орнамент, създаден по тази система, представлява стилизиран флорален образ.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 17. ПОВТАРЯЩИ СЕ ОБРАЗИ. Опаковка за подарък

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Образи и цветове – топли и студени цветове

Цели:

- Осмисляне ролята и значението на различните декоративни орнаменти в съвременното ни общество и приложението им в украсата на различни изделия;
- Обогащаване представите на учениците за получаване на многообразие от декоративни мотиви с помощта на едни и същи елементарни съставни части;
- Създаване на проект за отворена декоративна композиция чрез използване на принципите за редуване на тематични декоративни орнаменти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи. Раз-

граничава топли и студени цветове в различни изображения. Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Понятия: ритъм, стилизация, симетрия, комбиниране на декоративни елементи, редуване в мрежа, цветови съчетания, видове опаковъчна хартия.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на геометрични фигури за стилизация на образи, изобразяване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени), способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентиране в пространство, изобразяване на съотношения;
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“, „Технологии и предприемачество“, „Музика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Взема се индивидуално решение за вида мрежа, в която ще се редуват декоративните елементи и мотиви, както и за желания цвят на листа хартия. Всеки ученик самостоятелно определя какъв вид опаковъчна хартия ще проектира – за подарък за възрастен, за дете или дори за домашния любимец. Възможност за творческа интерпретация е и начинът за украсяване – чрез нарисуване или апликиране на декоративните мотиви или чрез комбинация от двата способа.

Методически насоки:

Беседата в началото на урока има за цел да насочи вниманието на учениците върху богатството от предмети и обстановки, в които бихме могли да открием най-различни декоративни образи. Именно видът и предназначението на изделиято, обекта, средата определят и типа на неговата декорация – тя може да е значително по-сдържана в помещение, в което прекарваме по-дълго време, или да представлява експлозия от цветове и шарки, ако е свързана с определен празник и се очаква да допринесе за веселото настроение на празнуващите.

Разясняването на понятието ритъм би могло да бъде съпоставено с ритъма в музиката, при който определен фрагмент се повтаря през определен интервал от време. По аналогичен начин ритъмът намира приложение и в изобразителното изкуство, особено в декоративното. Ритъмът тук представлява многократно повторение на определен елемент, цвят или съставна част по определен начин. Получените интервали или разстояния между съставните части имат също важно значение и не бива да се пренебрегват при завършване на композициите с цвят. Нагледни примери за значението на свободните пространства (интервалите), повтарящите се елементи и начина им на редуване са представени в трите различни отворени (безкрайни) декоративни композиции. В украсата на всяка е използван един и същ съставен елемент, комбиниран чрез повторение по различни начини – чрез симетрично пренасяне, чрез ротация и др.

При съставянето на проекта за опаковъчна хартия е важно учителят да обърне внимание на препоръчителния начин за създаване на мрежа от пресечени по различен начин линии – при разчертаването на листа е необходимо да се започне от центъра към периферията му, за да може украсата да бъде разпределена равномерно в централната част на рисувателната повърхност. Нетипичното срязване на мотиви в краищата на листа (заради недостатъчно място) е нормално и дори препоръчително. Именно по този начин от проекта става видно, че той представлява отворена декоративна композиция. Педагогът обръща внимание и на още един детайл, а именно – подходящ подбор на използваните декоративни елементи, които следва да бъдат съобразени със съдържанието на подаръка, за който е предназначена опаковката. Точно това ни подсказва дали подаръкът е предназначен за възрастен човек, за дете или дори за домашния любимец.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, две видеа, мащабиране на изображения.

ТЕМА 18. ЛАБИРИНТ ОТ ЗНАЦИ. Моят магазин

Глобална тема: Вътрешна и външна архитектурна среда. Градове на бъдещето. Образи и знаци

Цели:

- Усъвършенстване на уменията за класифициране на знаци по общ смисъл и предназначение;
- Прилагане на знания и умения за предаване на визуална информация чрез знаково обозначаване в различна среда – реална и виртуална.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на вътрешната и външната архитектурна среда. Интерпретира характерни особености на различните видове архитектурна среда.

Визуална комуникация: Обяснява визуални знаци в различни изображения. Организира визуални знаци в различни изображения.

Понятия: знаци в реална среда – черно-бели, цветни, неонов; знаци във виртуална среда – иконки; информация; комуникация; реални и виртуални магазини.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – създаване на описания за произведения на изобразителното изкуство от различни видове и жанрове; разширяване на речника на учениците с нови понятия за изкуството;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – развиване на представи за визуални характеристики на геометрични форми и линии, познаване на мерни единици, съотношения и количества;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – разглеждане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници за разширяване на познанията за художествени творби и творчески дейности.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Компютърно моделиране“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Предоставя се възможност на всеки ученик да избере дали да създаде проект за универсален или за специализиран магазин.

Методически насоки:

Дискусията върху снимките на реални обществени среди цели учениците да обърнат внимание на видовете знаци, които ни информират и ориентират в подобни обширни затворени пространства с изобилие от различни стоки и услуги. Различието в подредбата на щандовете цели да провокира наблюдателността у децата и те да забележат разнообразието от знаци, намиращи се върху вертикални, хоризонтални или наклонени, върху статични или подвижни и върху други типове информационни табели.

Чрез следващото упражнение вниманието на учениците се насочва към структурата на сходни по предназначението си знаци. Такива знаци ни информират за едно и също нещо, но могат да бъдат създадени по различни начини и съответно да бъдат възприети по-лесно или по-трудно в зависимост от моментното си състояние и от средата, в която се намират. Коментират се и допълнителните възможности на съвременните технологии, които правят знаците още по-забележими, а именно – използването на светлинни потоци или конструкции от неонов светлини.

В контекста на съвременните технологии се засяга и въпросът за модерния начин не само за общуване във виртуалните пространства, но и за пазаруване. Различните видове приложения, игри и други ресурси в Интернет знаково се обозначават като иконки, съдържащи стилизирано изображение, носещо в себе си определено послание.

Задачата, предхождаща практическото упражнение, акцентира върху изобилието от знаци, кои-

то биха могли да покрият определен дял от търговско-промишления сектор. Детайлният анализ би подпомогнал същинската изобразителна дейност на учениците, особено на тези от тях, които биха избрали да проектират специализиран магазин за определен клас стоки или услуги.

Допълнителни методически ресурси: интерактивни игри, мащабиране на изображения.

ТЕМА 19. ЦВЕТОВЕТЕ НА ЗИМАТА. През заскрежения прозорец

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове. Изобразителни технологии

Цели:

- Затвърдяване знанията на учениците за свойствата на цветовете и въздействието, което оказват топли и студените цветове върху възприятията ни;
- Познаване и прилагане на живописни и графични изразни средства и техники за взаимното им обогатяване в единна композиция с апликирани елементи;
- Усъвършенстване на уменията за създаване на реалистични образи от природния свят.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разграничава топли и студени цветове в различни изображения. Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове. Интерпретира въздействието на творби с топли и студени цветове.

Материали и техники: Познава и анализира възможностите на изобразителните технологии.

Понятия: сезони, природа, топли и студени цветове, въздействие на цветовете, смесени изобразителни техники.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на основни геометрични фигури при създаване на образи;
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство; практическо използване на материали и пособия.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът има възможност да избира вида и броя на птиците, изобразени върху клончето. Самостоятелно се определят и цветовото въздействие в композицията, и начинът на преплитане на елементите от рамката на прозореца.

Методически насоки:

Чрез дискусията в началото на урока педагогът въвежда в темата за характерните през зимния сезон цветове, но същевременно обръща внимание и на присъствието на предимно топли и съответно студени цветове и в двата сходни пейзажа. Целта на провокацията е да се припомни, че независимо от изобразявания сезон определящо значение за използването на топли или студени цветове в пейзажа има моментното състояние на времето – дали времето е слънчево, или пък наблюдаваме мразовит зимен ден.

Следващите дискуссионни въпроси обръщат внимание на друг аспект в приложението на топли и студените цветове. При реалистичното изобразяване на зимен пейзаж по-близките до нас планове и обекти се изобразяват с по-ярки, наситени и по-топли цветове, за разлика от отдалечените обекти и задните планове, където се използват по-бледи, по-студени цветове. Подобна е зависимостта и при пресъздаване на осветени и засенчени участъци в творбата. Първите се изобразяват с по-топли и наситени цветове, а засенчените места – с по-бледи и по-студени цветове. При спазването на тези основни правила в живописата по-успешно се пресъздава илюзията за пространство върху двумерната рисувателна повърхност.

Чрез примерните рисунки на художници, изобразили зимна горска среда, вниманието се фоку-

сира основно върху наличието в пейзажите на различни представители на растителния и животинския свят. В събеседване за възможното присъствие на други горски обитатели в зимната обстановка учениците генерират идеи за собствената си творческа интерпретация в предстоящата изобразителна задача по темата.

Схемите в учебника за поетапното изграждане на някои популярни представители на фауната през зимата следва да припомнят на учениците как в няколко лесни стъпки и чрез използване на познати основни геометрични фигури може да се изобразят подобни птици или други подходящи за зимата животни.

Непосредствено преди практическата част педагогът следва да обърне внимание, че в собствените си рисунки децата имат възможност да включат и други животни, освен показаните в страницата на учебника, като се съобразяват с наличното пространство в листа и пресъздавания сезон.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 20. ХУДОЖЕСТВЕНО КОНСТРУИРАНЕ. Замръзналото кралство

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради. Вътрешна и външна архитектурна среда. Изобразителни технологии

Цели:

- Обогаляване представите на учениците за прилагане на нетрадиционни архитектурни решения при планиране и изграждане на обществени и жилищни сгради;
- Разбиране на връзката между нестандартен дизайн на сграда и характеристика и свойства на използваните за направата ѝ материали;
- Усъвършенстване на уменията за планиране на екипни проектни дейности при създаване на художествени конструкции с помощта на алтернативни материали.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на архитектурната среда. Интерпретира характерни особености на различните видове архитектурна среда.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии. Прилага изобразителни технологии за моделиране и конструиране.

Понятия: художествено конструиране, архитектурна среда, замък, материали за строителството, метално фолио.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при представяне на художествени конструкции; използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентиране в пространство, изобразяване на съотношения;
- *Умения за учене* – участие в екипна работа;
- *Социални и граждански компетенции* – толерантност при участия в колективни творчески проекти;
- *Инициативност и предприемчивост* – конструиране и моделиране (материали за строителството и сгради) чрез художествени конструкции и макети на сгради; познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност; развиване на инициативност, креативност и новаторство.

Възможни междупредметни връзки: с „Технологии и предприемачество“, „Човекът и обществото“, „Български език и литература“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки екип разпределя между членовете си дейностите, както и вида, броя и размера на архитектурните и природните обекти в художестве-

ната конструкция.

Методически насоки:

Беседата в началото на урока цели да се насочи вниманието на учениците върху спецификата на използваните строителни материали, които позволяват да бъдат създадени подобни необичайни архитектурни обекти. Използването на солидни основи, гъвкави скелета и носещи конструкции, пластични метални и минерални материали – като желязо, алуминий, стъкло, мозайка и други подобни, позволява да бъдат реализирани странните архитектурни решения на екипи от разнородни специалисти, в състава на които е задължително присъствието на архитекта и художника.

Друг аспект при възприемане обема на понятието художествено конструиране е търсенето на аналогия между външния облик на сградата и нейното предназначение. С активната подкрепа на учителя при анализа на екстериорния вид на сградите учениците лесно може да установят за какви цели е предназначена съответната постройка.

Педагогът обръща внимание, че при проектирането и създаването на умалени модели на подобни постройки се вземат предвид всички намиращи се в архитектурната среда обекти, а конструирането и моделирането се осъществяват в мащабни съотношения спрямо всички тях.

Към поредицата от забележителни архитектурни постижения се добавя и Замъкът на Дисни в Париж, проектиран така, сякаш е част от оживяла приказка. Дискутират се изящните форми на куполовидните покриви, обковани със злато, солидната основа от камък и други детайли, отличаващи го от традиционното строителство.

При запознаване на учениците с предстоящата конкретна практическа задача учителят обръща внимание на свойствата на алуминиевото фолио (под формата на листове и готови форми), което позволява да се създадат конструкции с изключителна здравина и интересен дизайн, тъй като този материал позволява да бъде усукван, разрязван, огъван, да бъде използван за направа на фини детайли, при това без да има опасност да се повреди.

Допълнителни методически ресурси: две галерии, видео.

ТЕМА 21. НАШЕТО СЛАВНО МИНАЛО. Паметта на народа

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради

Цели:

- Разбиране значението на изобразяването на важни исторически събития и подвизи на национални герои за съхраняване паметта на народа през вековете;
- Прилагане на знания и умения за композиционна подредба при изграждане на тематична фигурална композиция.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на външната архитектурна среда. Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда.

Обект и образ: Изобразява реални образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове.

Понятия: героично минало, видни личности, култови сгради, паметници, портрет, исторически събития.

Ключови компетентности:

- *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на обекти и среда от миналото (гробници, храмове и сгради), рисунки на събития от историческото ни минало; изобразителна дейност за изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване, разбиране на причини за дискриминация и необходимост от защитаване на човешките права;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане на произведения от изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – дискутиране на различия и неравенство между хората, водещи до социална изолация и бедност; осъзнаване на лична отговорност за опазване на околната среда и здравето на човека.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Български език и литература“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът самостоятелно определя сюжета на тематично-фигуралната композиция.

Методически насоки:

Трите картини на художници, предвидени за встъпителната част на урока, подтикват дискусиата да се разгърне в посока на открояване на видните знайни (образа на Васил Левски) и незначайни герои (събирателния образ на хайдутите) от славното ни минало, които авторите са увековечили в творчеството си. Централно разположената творба, с изглед към Паметника на свободата от град Русе, насочва към друг, често интерпретиран от художниците сюжет – прослава на символите на освободена България.

Великите подвизи на българските опълченци са съпоставими с просветителските дела на първоучителите ни. Техни портрети и емблематични събития от живота им намират вечно признание и почит. Тяхното безсмъртие е увековечено в национални колекции от пощенски марки и в националната ни валута.

Снимките с култовите за националното ни освобождение паметници са визуална опора за дискутиране на събитията, които се свързват с тях, за начина на отбелязване на тези важни от българската история моменти.

Конкретните паметници са примерни и могат да се използват като отправна точка за споделяне на лични преживявания от подобни чествания или като подсказки за още много други подобни обекти, разположени на територията на страната ни.

Визуална опора за предстоящата изобразителна задача е фрагментът от комикс, посветен на подвизите на Ботевата чета.

В самостоятелна практическа дейност учениците пресъздават впечатленията си във фигурална композиция или в рисунка, акцентираща върху култови български обекти и знаци, символизиращи патриотизма, свободна България.

Допълнителни методически ресурси: галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 22. ПРЕДМЕТИ ОТ БИТА. Писана ракла – проект

Глобална тема: Вътрешна и външна архитектурна среда. Образи и форми – декоративни образи. Приложни изкуства. Изобразителни технологии

Цели:

- Разпознаване на предмети от народното творчество и бит според предназначението им и материала, от който са изработени;
- Разбиране на приемствеността между визията и предназначението на предмети от миналото и съвременното ни;
- Прилагане в самостоятелна проектна дейност на знания и умения за художествено конструиране.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на вътрешна архитектурна среда от миналото ни.

Обект и образ: Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Зрител и творба: Разграничава произведения на различните видове приложни изкуства. Коментира творби на различни приложни изкуства.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии. Прилага изобразителни технологии за моделиране и конструиране.

Понятия: интериор, народни занаяти, предмети от бита, съдове за съхранение, приложни изкуства, дърворезба, декоративни образи, стилизация.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства; сценични изяви за изразяване на културно многообразие и толерантност към другите;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на геометрични фигури за стилизация на образи, изобразяване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени), способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции;

- *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация, за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения; презентирание на резултати от изобразителна дейност и проекти;

- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика; участие в екипна работа;

- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност; развиване на инициативност, креативност и новаторство, активно участие в проектни дейности; практическо използване на материали и пособия, представяне на резултати от творчески дейности в обществена среда;

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуална и колективна изобразителна дейност на учениците в училището, в общността;

- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“, „Математика“, „Компютърно моделиране“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Принципите на проектната дейност дават възможност индивидуално да се вземат творчески решения:

- какъв да бъде размерът и формата на кутията, използвана за основа на писаната ракла;
- каква да бъде посоката на отваряне на „раклата“ и по какъв начин да се затваря;
- какъв да е цветът и материала (хартия, плат, фолио и др.) за цялостното ѝ облепяне;
- какви да са декоративните елементи и мотивите при украсата.

Методически насоки:

Събеседването в началото на урока стартира в няколко възможни посоки:

- затвърдяване на знанията за понятието *интериор* и отнасянето му към конкретна, битова среда;

- затвърдяване на знанията за многообразието от примери за продукти на народното творчество и народните занаяти;

- обогатяване на знанията за разновидностите в народното приложно изкуство и конкретно за образа на писаните ракли.

Приликите в показаните няколко модела на ракли и кутии за съхранение касаят именно общото им предназначение, както и сходния им принцип на действие. Различията засягат разминаването в размерите на съдовете, както и начина на създаване на украсата им – чрез изсичане на образите, чрез изрисването им (писаната ракла) и чрез обгаряне и декоративно оцветяване (кутия за бижута).

В голяма степен въпросите за проучване към проектната задача намират своите отговори именно в детайлния анализ на репродуцираните изображения.

Допълнителни методически ресурси: мащабиране на изображения.

ТЕМА 23. ОБЛЕКЛОТО НА НАРОДИТЕ. Български носии

Глобална тема: Народно творчество и занаяти. Образи и форми – декоративни образи. Приложни изкуства

Цели:

- Запознаване с многообразието и предназначението на традиционното облекло на различните народи и в частност с разновидностите на българската народна носия;
- Разпознаване принадлежността на определени носии към съответен регион в зависимост от типа на декоративните мотиви и цветови съчетания върху тях;
- Прилагане на знания и умения за изграждане на обемна художествена конструкция.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи (в различните национални костюми). Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Зрител и творба: Изразява свои впечатления от творби на народното творчество и занаяти.

Материали и техники: Прилага изобразителни технологии за моделиране и конструиране.

Понятия: народни носии, фолклорни области, декоративни елементи в носиите, облекло, текстил, съставни части на носия.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства; изработване на костюми, свързани с културните традиции на различните етноси;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – развиване на представи за визуални характеристики на геометрични форми и линии; прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при представяне на художествени конструкции;
- *Дигитална компетентност* – интерактивна употреба на информационно-комуникативни технически средства с помощта на учителя за възприемане на художествени произведения и сбирки;
- *Социални и граждански компетенции* – изобразителна дейност за изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване, разбиране на причини за дискриминация и необходимост от защитаване на човешките права;
- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане на произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници; сравняване на елементи от българското народно творчество (български народни носии).

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки ученик индивидуално избира коя от двете разгъвки – с мъжки или женски силует, да изработи. Друга предоставена възможност е всеки сам да определи стила на украсата в собствения си модел на кукла – в зависимост от характерното за съответната фолклорна област. Още една възможност за проява на творчество е личният избор при подбора на изобразителните материали – използване на графични материали, материали за апликиране или комбинация от двата варианта.

Методически насоки:

Въвеждането в темата започва с коментар по представените в учебника репродукции на облекла от различни националности. Обръща се внимание на дължината, формата, цветовете, декоративните елементи, изтъкани в тях. Тези отличителни белези всъщност идентифицират принадлежността на облеклото към съответната държава. Примерните модели на кукли с народни носии и репродукцията на картина от художник достатъчно явно открояват характерните декоративни мотиви и цветови

комбинации в традиционното за българите облекло, наречено народна носия. Спецификата в украсата на облеклата е обвързана с районирането, като това е онагледено в долния десен ъгъл на страницата от учебника. Педагогът би могъл да обогати знанията на учениците с любопитна информация за конкретните особености в стилистиката на носиите от съответните фолклорни области: Шопска, Тракийска, Странджанска, Северняшка, Пиринска, Родопска и Добруджанска.

Учителят следва да обърне внимание, че въпреки многообразието от български народни носии всички те имат еднакви елементи, които са характерни за този тип облекло. Съставните части на мъжката и женската народна носия са онагледени чрез достъпни схеми в дясната страница на учебника.

Непосредствено преди започване на практическата дейност е необходимо да се обърне внимание, че преди сглобяване на художествената конструкция учениците трябва да декорират изрязаната разгъвка по собствено предпочитание и да се съобразят с цветовете комбинации и декоративните мотиви на носиите, характерни за някоя от българските фолклорни области.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 24. КАРНАВАЛ ОТ ЦВЕТОВЕ И ФОРМИ. Маскарад

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Изобразителни технологии

Цели:

- Усъвършенстване знанията на учениците за понятието „декоративен образ“;
- Обогатяване на представите за начините на изграждане на украса в декоративен образ на маска – симетрично или асиметрично.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Създава декоративни образи. Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии. Прилага изобразителни технологии за отпечатване, моделиране и конструиране.

Понятия: карнавал, празничен костюм, маска, форма, цвят, симетрия, емоция.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с културните традиции на етнически малцинства; сценични изяви и рисунки за изразяване на културно многообразие и толерантност към другите; изработване на маски, свързани с културните традиции на различните етноси;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – познаване на мерни единици, съотношения и количества; прилагане на математическите отношения по-малко и повече в изобразителната дейност; използване на геометрични фигури за стилизация на образи, изобразяване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени);

• *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения;

• *Социални и граждански компетенции* – изобразителна дейност за изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване;

• *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – изразяване на естетическо чувство чрез артистично себеизразяване и участие в културния живот;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – апликиране на декоративни образи и орнаменти с растителни и животински декоративни елементи.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Музика“, „Математика“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Предоставена е възможност за избор измежду три модела на маски от приложенията. Подборът и местата за разполагане на материалите за украса са също обект на собствена интерпретация – симетрично или асиметрично.

Методически насоки:

Проблемът на декоративното изграждане на образ на маска не е чужд за третокласниците. Затова акцентите в темата имат конкретна насоченост:

- разпознаване на видовете маски според предназначението им – клоунска, театрална, карнавални;
- класифициране на маските според това каква част от лицето (главата) заемат – този показател е водещ при определяне на състоянието или емоцията, които някои маски излъчват. Само върху тези, които покриват изцяло човешкото лице, има възможност да се пресъздаде определено състояние – неутрално, усмихнато или тъжно. Маските тип „домино“ се използват основно за частично преобразяване или прикриване.

Като следващ момент в темата е предвидено да се дискутира любопитна допълнителна информация за едни от най-пищно провежданите карнавални шествия по света. Сред тях са тези в Рио де Жанейро (Бразилия), във Венеция (Италия), в Ница (Франция), в Берлин и Кьолн (Германия).

В тази връзка се прави съпоставка между начина, по който изглеждат маските и костюмите на забавляващите се. Във всички случаи е налице пълно съответствие и зависимост между визията на двете съставни части на маскираните.

Непосредствено преди практическата дейност се обсъждат и възможните материали за украса на маските и най-вече допустимия вариант за асиметрично разполагане на елементите за декорация.

Допълнителни методически ресурси: галерия, мащабиране на изображения.

ТЕМА 25. ПРОЛЕТНА ПАЛИТРА. Пъстри цветя

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове. Изобразителни технологии

Цели:

- Разпознаване на характерни за определен сезон цветове и обвързване с емоционалното им въздействие;
- Затвърдяване и разширяване на знанията за използване на различни способи за постигане на определено въздействие в творбата.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разграничава топли и студени цветове в различни изображения. Асоциира образи на обекти по топли и студени цветове. Интерпретира въздействието на творби с топли и студени цветове.

Материали и техники: Прилага изобразителни технологии за отпечатване.

Понятия: сезони, цветовете на пролетта, палитра, пролетни цветя, отпечатащи.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – развиване на представи за визуални характеристики на геометрични форми и линии;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Математика“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Всеки ученик самостоятелно определя кои няколко цвята ще използва при създаване на люляковия цвят. Друга възможност за избор са различните способи за печатане – с тампон, с тънка четка и др.

Методически насоки:

Въпреки различията в жанрово отношение между двете картини на художници, в събеседване с учениците учителят следва да ги насочи към общата им тематика, посветена на пробуждащата се през пролетта природа. Докато в пейзажа ярките, топли цветове и разцъфналите плодни дръвчета безспорно доказват, че това е сезонът на пролетта, носталгичните сини, синьо-зелени и виолетови краски в пролетния букет биха могли да ни заблудят.

Изобилието от различни пролетни цветя и интерпретациите на някои от тях, отразени в рисунки, предразполагат към обстойна дискусия по отношение на форма, цвят и способности на изобразяване.

Поетапното насочване към видовете печатни техники е директно обвързано с предстоящата изобразителна задача. Освен традиционните пособия за печатане (четките), тук се предлага друг, познат вече способ – с клечки за уши. Предложението не е случайно, тъй като полученният образ се доближава изключително много до действителния първообраз.

Желателно е да се ограничи употребата на темперни бои до няколко цвята (три-четири), които при прилагането на поанталистичната техника взаимно ще се обогатят и ще въздействат компактно.

Допълнителни методически ресурси: видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 26. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. Лазарки

Глобална тема: Народно творчество и занаяти

Цели:

- Разпознаване на традиционни народни празници, чествани през пролетта, и разграничаване на характерните за тях обичаи;
- Прилагане на знания и умения за създаване на тематична фигурална композиция при съблюдаване на правилата за разполагане на главните и второстепенните части в нея.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Създава декоративни образи. Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове.

Понятия: народни празници, ритуали, лазаруване, фигурална композиция.

Ключови компетентности:

- *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на обекти и среда от миналото, рисунки на събития от историческото ни минало.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Налице е възможност да се интерпретира предпочитан момент от провеждането на обичая „Лазаруване“ със съответните персонажи – един, двама или повече.

Методически насоки:

Дискусията по темата започва с обсъждане съдържанието на творбите, поместени в страницата на учебника. Учениците се подканят да разкажат какво знаят за християнските празници, предшестващи големия празник Великден. Освен свързаните с тези народни празници ритуали и поверия се обсъжда и традиционното за българите облекло – носията, която е неизменен атрибут при отбелязване на подобни събития в живота на българите. Дискутира се съдържанието на снимковия материал в учебника и моментите, които са запечатани върху него.

Учителят предоставя възможност на учениците да обсъдят изобразеното в детските рисунки и да разпознаят принадлежността им към правилния жанр изобразително изкуство (фигурална композиция).

Допълнителни методически ресурси: мащабиране на изображения.

ТЕМА 27. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. Великденска кошничка

Глобална тема: Образи и форми – декоративни образи. Народно творчество и занаяти. Изобразителни технологии

Цели:

- Обогаляване знанията на учениците за приложението на обредните предмети и интерпретацията им в изобразителна дейност;
- Експериментирание с познати технологични похвати и алтернативни материали при създаване на комбинирана апликация.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии. Прилага изобразителни технологии за моделиране и конструиране.

Понятия: народни празници, обредни предмети, Великден.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – използване на различни линии (права, крива, затворена, пресечени), способности за използване на математически методи на мислене (логическо и пространствено) при създаване на мрежи и конструкции, ориентиране в пространство, изобразяване на съотношения;
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Инициативност и предприемчивост* – конструиране и моделиране чрез художествени конструкции; познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност; прилагане на природосъобразни начини за ползване на материали, техники и технологии;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изобразяване на примери за проява на лична отговорност при опазване на околната среда и здравето на човека.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Изобразителната задача предоставя възможност ученикът сам да избере:

- цвета на листа за основа на апликацията;
- дължината и широчината на хартиените тръбички, оказващи влияние върху размера и формата на кошничката;
- начина на преплитане на отделните елементи;
- допълнителните украсни елементи.

Методически насоки:

Встъпителната беседа традиционно насочва към обсъждането на популярни народни празници, чествани през пролетта и предшествващи един от най-светлите християнски празници – Великден. Педагогът допълва отговорите на учениците при дискутиране на неотдавна отминалите празници – Лазаровден и Цветница, и заедно с тях припомня какви ритуали се извършват по време на честването им.

Отбелязването на великденските празници е повод отново да се припомнят традициите, свързани с приготвянето на обредни хлябове. Специфичната символика на декоративните елементи върху тях е специфична за съответните националности и това е видно от украсата на празнични питки и хлябове на различните народи, представени в снимки на страницата на учебника.

Припомнят се ритуалите при замесването на българските обредни хлябове. Сплитането при замесване на традиционния български великденски козунак е ключов фактор при подбора на подходяща изобразителна техника за предстоящата творческа задача. Именно преплитането на тънките

хартиени фунийки (желателно е те да са предварително подготвени) е разковничето за успеха при изграждането на празничната великденска кошничка.

Допълнителни методически ресурси: видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 28. ОПТЕЧАТЪК ОТ АПЛИКИРАНИ ОБРАЗИ. Риболов

Глобална тема: Изобразителни технологии

Цели:

- Обогавяване знанията на учениците за графиката като вид изобразително изкуство;
- Диференциране на графични творби по жанр и според използваните изразни средства в тях;
- Развиване на технологичните способности на децата чрез усвояване на нови печатни техники – отпечатване от апликация (адаптирана за възрастта);

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда.

Материали и техники: Познава изобразителни технологии за отпечатване.

Понятия: отпечатък от апликация, материя, повърхност (фактура), графика, линии, щрихи, огледален образ, фигурална композиция.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – познаване на мерни единици, съотношения и количества; използване на основни геометрични фигури при създаване на образи;
- *Дигитална компетентност* – интерактивна употреба на информационно-комуникативни технически средства с помощта на учителя за възприемане на художествени произведения и сбирки;
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и използване на различни операции и технологии в трудово-конструктивна и изобразителна дейност; развиване на инициативност, креативност и новаторство; практическо използване на материали и пособия;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Математика“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Сюжетът в творбата и характеристиката на използваните материали за апликиране са индивидуални предпочитания на всяко от децата. По своя преценка учениците решават дали да подготвят предварително акварелен лист, или да отпечатат изображението върху неутрален бял лист.

Методически насоки:

Поместените в началото на лявата страница на учебника три произведения имат за задача да онагледят и припомнят на учениците жанровото многообразие в графиката, както и специфичните изразни средства, с които си служи тя – точка, линия, щрих, петно.

Друга посока, в която се очаква да поеме събеседването, е начинът на създаване на тези творби, принципен за графичното изкуство – чрез рисунка („Дон Кихот“) и чрез отпечатък от матрица (другите две творби). Още едно съществено различие между творбите е присъствието на хроматични цветове само в една от тях.

Другите примери по-долу подсказват необходимостта от припомняне на пособията (валяци, игли и др.) и специалните печатарски преси, с които се създават графични произведения.

При разясняване на техниката отпечатване от апликация е важно да се отбележи, че открояването на изображението се получава благодарение на детайлното подготвяне на съставните части на предметите и обектите. Подреждането и залепянето на елементите един до друг, един върху друг, чрез застъпване дава богатството при този вид графичен отпечатък. Друга съществена особеност е

внимателният подбор на материали с интересна, релефна повърхност. Именно тя е причината при отпечатъка да се получи атрактивна среда.

При адаптирания вариант на техниката употребата на печатарско мастило е заместена от възможността да се използва значително по-достъпната технология на фротажата. Разликата се изразява единствено в липсата на огледален отпечатък.

Подготовката на цветна основа за отпечатване не е задължителна, но придава богатство в полученото крайно графично изображение.

Допълнителни методически ресурси: галерия, видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 29. ОТ НЕБЕТО ДО ЗЕМЯТА. Къде живеят динозаврите?

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове

Цели:

- Прилагане знанията и уменията на учениците за изобразяване на обекти от природната среда;
- Усъвършенстване на уменията за създаване на фантастични образи чрез прилагане принципите на творческата деформация.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Изобразява реални и фантазни образи по впечатление и въображение, като използва топли и студени цветове.

Понятия: природа, местообитания, същества от миналото, фантазен образ.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата;
- *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения;
- *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на обекти и среда от миналото;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – осъзнаване на лична отговорност за опазване на околната среда и здравето на човека.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Български език и литература“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Учениците имат възможност да изобразят различните видове фантастични животни и действията, които извършват, по тяхно предпочитание.

Методически насоки:

Събеседването върху разположената на цяла страница илюстрация на природна среда и обитателите в нея се провежда в хронологията на въпросите от учебника. Ключов момент при дискусиата е открояване особеностите на различните ареали, животните, които ги обитават, и техните специфични физиологични и анатомични особености. Именно тези детайли подават идеи за това как биха могли да се трансформират познатите ни съвременни живи същества в природата така, че да заприличат на техните прародители. Аналогия би могла да се потърси и с еволюцията при човека.

Преди всичко проявата на въображение и създаването на фантазни образи се толерира.

Допълнителни методически ресурси: аудио, галерия.

ТЕМА 30. ДНЕС И УТРЕ. Град на бъдещето

Глобална тема: Обществени и жилищни сгради. Градове на бъдещето

Цели:

- Демонстриране на положително екологично отношение в изображения с примери за хармонично съжителство на човека с природата;
- Разбиране значението на опазването на околната среда чрез проектиране на идеи в примери

за „зелена архитектура“.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Проучва основни връзки между природната и архитектурната среда. Интерпретира характерни особености на различните видове архитектурна среда.

Понятия: зелена архитектура, град, природа, жилища, минало – настояще – бъдеще.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;

- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство;

- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изобразяване на примери за проява на лична отговорност при опазване на околната среда и здравето на човека; осъзнаване на лична отговорност за опазване на околната среда и здравето на човека; обсъждане на възможности за устойчиво използване на материали и ресурси в учебния процес.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Конкретната интерпретирана среда има възможност да бъде различна – малкото населено място, големият град или среда, коренно различаваща се от настоящата.

Методически насоки:

Опирайки се на репродукциите в учебника, разположени на лявата страница, учителят провежда емоционална беседа за тенденциите в съвременните общества към обезлюдяване на малките населени места и концентриране на населението в големи градове. Това е показателен пример за постепенното скъсване на връзката между човека и природата. Това, от своя страна, води до пренаселване, бързо изхабяване на природните ресурси в тези райони, увеличаване на източниците и количествата на замърсяване по тези места.

Въпреки негативните тенденции в някои от съвременните общества се търсят алтернативни форми за съжителство на човека с природата – примерите са илюстрирани чрез снимки в учебника. Педагогът припомня, че прилагането на мерки за предотвратяване на лошите последици за нас, за нашите деца, за нашия общ дом – планетата Земя, е необходимо да се направят още днес, за да не стане прекалено късно утре. Една от най-страшните последици за нашата планета, следствие от нерегламентирана човешка дейност, е обезлесяването. Търсенето на възможни решения за компенсиране на тази вреда отвежда до появата на нови архитектурни решения, известни като „зелена архитектура“.

Виртуално проектираният вариант и реалният пример за такава архитектура подсказват още идеи за други подобни решения, които учениците следва да представят чрез рисунка като реална, по-близка перспектива или пък като значително по-отдалечен във времето проект.

Допълнителни методически ресурси: видео, мащабиране на изображения.

ТЕМА 31. ДЕНЯТ НА АЗБУКАТА. Портрет на Кирил и Методий

Глобална тема: Образи и цветове – топли и студени цветове. Образи и знаци

Цели:

- Разбиране значението на словото и думите като основно средство за комуникация;
- Прилагане на знания и умения при изграждане на групов портрет по впечатление от образци.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Изобразява реални образи по впечатление, като използва топли и студени цветове.

Визуална комуникация: Организира визуални знаци в различни изображения.

Понятия: комуникация, азбука, знаци, паметник, портрет, образи на светци.

Ключови компетентности:

- *Дигитална компетентност* – използване на компютър за събиране, систематизиране и ползване на информация за подпомагане на творческия процес при създаване на различни видове изображения (образи, знаци);
- *Социални и граждански компетенции* – изобразяване на образи от миналото, на събития от историческото ни минало;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане на произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът самостоятелно решава в каква поза, с какви характерни атрибути да пресъздаде образите на братята Кирил и Методий. Друга възможност е да изобрази по желание някои от техните ученици, средата, в която се намират те, както и да избере вида на изобразителните материали и техники.

Методически насоки:

Дискусията в началото на урока следва да се концентрира върху делото на братята Кирил и Методий и да се подкрепи и допълни с още интересни факти, поднесени от учителя. Примерите, увековечаващи делото на двамата братя, освен че доказват почитта на различни славянски народи към тях, демонстрират и различни варианти на интерпретация на образите на светците. Тяхното дело е прославлено върху постаменти, под формата на паметници, върху пощенски марки на различни държави, в стенописни изображения. Общото във всички тези примери са: приликата в портретите на двамата братя, обичайната поза, в която се изобразяват те, характерното за тях облекло, символите на писмеността – мастилница с перо, свитъци с азбуката, ореолите над главите им и т.н.

Детайлният анализ дава подкрепа и провокира самостоятелни творчески интерпретации по поставената тема. Придържането към външните характерни белези на образите на Кирил и Методий при изграждане на портретите им в цял ръст е препоръчително.

Допълнителни методически ресурси: интерактивна игра, галерия.

ТЕМА 32. ИЗХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА

В КРАЯ НА ТРЕТИ КЛАС

Като на филмова лента

Глобална тема:

Урокът за изходяща диагностика предполага чрез него да се обхванат компоненти от очакваните компетентности по всички теми.

Цели:

- Отчитане на усвоените през текущата учебна година знания и умения чрез решаване на диагностични визуални тестове и изпълнение на самостоятелна изобразителна задача от учениците.

Област на компетентност – знания, умения и отношения: Спецификата на урока за изходяща диагностика предполага чрез него да се отчетат знания, умения и отношения у учениците, принадлежащи към всяка от областите на компетентност, а именно:

Обект и среда: Разграничава визуални особености на вътрешната и външната архитектурна среда.

Обект и образ: Придобива основни представи за различни видове декоративни образи. Разграничава топли и студени цветове в различни изображения.

Зрител и творба: Познава творби от народното творчество и народните занаяти. Разграничава произведения на различните видове приложни изкуства.

Визуална комуникация: Различава знаци за визуален диалог.

Материали и техники: Прилага изобразителни технологии за отпечатване, моделиране и конструиране.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* – извличане на математическа информация от картина (количества, положение в пространството, съотношения);

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – сравняване на елементи от българското народно творчество – народни инструменти, български народни носии, обредни предмети.

Понятия: интериор и екстериор, стилизация, орнамент, топли и студени цветове, народно творчество, обредни предмети.

Методически насоки:

Диагностиката на изходящо равнище има за цел да съпостави крайните резултати от усвояването на знания, компетентности и практически умения с очакваните резултати от обучението в края на класа, заложен в програмните изисквания на нормативните документи. Предложената изходяща диагностика в настоящия урок покрива изискванията за обективно оценяване постиженията на учениците чрез провеждане на визуални тестове и изпълнение на практически изобразителни задачи. Методологията на оценяването е аналогична на тази, която е използвана при диагностиката на входящото равнище. Визуалните тестове и практическите задачи са изведени както от акцентите в учебната програма по изобразително изкуство за трети клас, така и от стремежа за усвояване не само на основни, но и на понятия с интегрален и междудисциплинарен характер – като архитектурна среда, народно творчество, обредни предмети, композиция, стилизация.

Чрез първия диагностичен тест се установява до каква степен учениците се справят с разпознаването на двата жанра в изобразителното изкуство, изучавани в трети клас – интериора и екстериора, сред творби от други жанрови разновидности. Класификацията на използваните репродукции, според жанра им, е следната: 1 и 3 – пейзажи; 2 и 6 – екстериори; 4 – интериор; 5 – натюрморт. Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 32.1.

С помощта на следващия тест се отчита степента на изградената индивидуална цветова култура. Тя се проверява чрез два, логически допълващи се въпроса относно знанията на учениците за едни от най-важните свойства и характеристики на цветовете, свързани с оттенъците и въздействието им. В групата на „по-студените“ творби следва да попаднат композиции с номера 1 и 3, а в групата на „по-топлите“ – композиции с номера 2 и 4. Сходното разпределение на цветовете от палитрата е следното: към топлите се отнасят червеният, жълто-зеленият, жълтият, оранжевият, а към студените – лилавият, синият и синьо-зеленият. Примерните оценъчни скали са представени в Приложение 32.2.1. и Приложение 32.2.2.

Третият визуален тест е предназначен да се установи до каква степен учениците познават и разграничават знаците и стилизираните образи от реалните/ реалистично пресъздадените изображения на предмети и обекти. В поредицата от примерни варианти на конкретен образ на цвете класификацията е следната: 1 – реалистична рисунка; 2 – знак; 3 – снимка на реален обект; 4 – стилизиран образ. Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 32.3.

Същността на следващия визуален тест се корени в способността на учениците да разпознават особеностите на различни творби на българското народно творчество и да ги разграничават в зависимост от спецификата на материала, от който са създадени, и от предназначението им. Репродуцираните примери са познати за децата, тъй като са заимствани от уроците, посветени на народното творчество, обредните предмети, приложното изкуство и др. Формулировката на диагностичия въпрос предполага наличието на три оценъчни скали заради необходимостта от получаване на мак-

симално обективна качествена оценка. В групата на предметите от народното творчество следва да попаднат образци с номера: 3, 4, 5, 7, 8, 9 и 10. В категорията на обредните предмети следва да попаднат образци с номера: 3, 4 и 8. В зависимост от това към коя група на приложените изкуства се отнасят разпределението на образците е следното: керамика – №10; текстил – №5, №8 и №9; дърворезба – №3 и №7. Съответните примерни оценъчни скали са представени в Приложение 32.4.1, Приложение 32.4.2 и Приложение 32.4.3.

Чрез петия комбиниран тест се отчита, от една страна, способността на учениците да познават особеностите на симетричните образи и да ги разграничават сред друг тип образи. От друга страна, визуалният тест дава възможност да се отчете разбирането на още един важен компонент от широкото понятие декоративно-приложно изкуство, а именно – принципа на получаване на декоративен орнамент. От използваните примери за декоративни елементи №1 и №2 се характеризират със симетрична конструкция, а от образците, вдясно от тях, пример за декоративен орнамент е вариант „В“. Останалите фрагменти представят ритмиката в композициите, но не и цялостната концепция на редуването, тоест орнаментиката. Примерните оценъчни скали са представени съответно в Приложение 32.5.1 и Приложение 32.5.2.

Същинската изобразителна задача за установяване на индивидуалните изобразителни способности е предвидена като финална при провеждане на изходящата диагностика. При изпълнението ѝ определящи са индивидуалните интереси и потребности на ученика, както и прилагането на неговия творческия потенциал и придобитите нови знания и изобразителни умения.

И при изходящата диагностика на учителя е предоставена възможност по различни начини да отчете напредъка на третокласниците. Алтернативите са да използва отново индивидуалните листове за самостоятелна работа „В края на трети клас“ (от Приложение №6 на учебника) или да прибегне до използването на ресурсите от електронния учебник, в който са визуализирани всички задачи от диагностиката на изходящо равнище. Обобщаването и отчитането на резултатите от заключителната за учебната година диагностика може да се извърши както от водещия учител, така и от независими оценители (преподаватели от училището или учители, специализирали в областта на изобразителното изкуство).

Допълнителни методически ресурси: интерактивни игри за свързване и отбелязване.

Приложение 32.1

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Не отбелязва нито един правилен отговор.	Отбелязва само един правилен отговор.	Отбелязва два правилни отговора.	Отбелязва всички правилни отговори.

Приложение 32.2.1

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Определя правилно само една от творбите.	Определя правилно две от творбите.	Определя правилно три от творбите.	Определя правилно всички творби.

Изобразително изкуство 3. клас

Приложение 32.2.2

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Разпределя правилно 1 или 2 цвята.	Разпределя правилно 3 или 4 цвята.	Разпределя правилно 5 или 6 цвята.	Разпределя правилно всички цветове.

Приложение 32.3

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Определя правилно един от образите.	Определя правилно два от образите.	Определя правилно три от образите.	Определя правилно всички образи.

Приложение 32.4.1

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Правилно определя 1 или 2 предмета от народното творчество.	Правилно определя 3 или 4 предмета от народното творчество.	Правилно определя 5 или 6 предмета от народното творчество.	Правилно определя всички предмети от народното творчество.

Приложение 32.4.2

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Не посочва нито един правилен отговор.	Правилно определя един обреден предмет (или посочва и грешни).	Правилно определя два обредни предмета.	Правилно определя всички обредни предмети.

Приложение 32.4.3

Незадоволителен резултат	Задоволителен резултат	Добър резултат	Висок резултат
Отбелязва само един правилен отговор.	Отбелязва 2 или 3 правилни отговора.	Отбелязва 4 или 5 правилни отговора.	Отбелязва всички правилни отговори.

Приложение 32.5.1

Незадоволителен отговор	Задоволителен отговор	Изчерпателен отговор
Отбелязва за правилен асиметричния образ.	Отбелязва за правилен само един от симетричните образи.	Отбелязва за правилни двата симетрични образа.

Приложение 32.5.2

Незадоволителен отговор	Задоволителен отговор	Изчерпателен отговор
Не отбелязва правилния отговор.	Отбелязва както правилния, така и неправилния отговор.	Отбелязва само правилния отговор.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
ПЪРВА ЧАСТ	
КОНЦЕПЦИЯ НА ДИДАКТИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКТ ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА ПО ПРЕДМЕТА „ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО“ ЗА 3. КЛАС	4
ВТОРА ЧАСТ	
КОНКРЕТНИ МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ ПО ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ.....	7
ТЕМА 1. ВХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА	
ОТНОВО В КЛАС!.....	7
ТЕМА 2. НАТЮРМОРТ. <i>Апликиран натюрморт с отпечатъци</i>	10
ТЕМА 3. ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЦВЕТОВЕТЕ. <i>Заваля проливен дъжд.</i>	11
ТЕМА 4. МЕЖДУ РЕАЛНОСТ И ФАНТАЗИЯ. <i>Кой живее в локвата?</i>	12
ТЕМА 5. ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЦВЕТОВЕТЕ. <i>Окъпана в слънце гора</i>	13
ТЕМА 6. НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО. <i>Мъдростта на народа</i>	14
ТЕМА 7. НАРОДНИ ЗАНАЯТИ. <i>Керамични съдове</i>	15
ТЕМА 8. АРХИТЕКТУРАТА В МИНАЛОТО. <i>Къщите ни преди векове</i>	16
ТЕМА 9. ГРАДСКИ ОБЛИК. <i>Залез над града</i>	17
ТЕМА 10. ДУМИТЕ КАТО ОБРАЗИ. <i>Покана за рожден ден</i>	18
ТЕМА 11. ПО СТЬПКИТЕ НА ЗНАЦИТЕ. <i>Скритото съкровище</i>	19
ТЕМА 12. СГРАДИТЕ ОТВЪТРЕ. <i>Коледна украса вкъщи</i>	20
ТЕМА 13. СИМЕТРИЧНИ ОБРАЗИ. <i>Огледална ледена пързалка</i>	21
ТЕМА 14. ТРАДИЦИИ И ОБИЧАИ. <i>Сурвакница – проект</i>	22
ТЕМА 15. ИЗКУСТВОТО НА ДЪРВОРЕЗБАТА. <i>Неувяхващи цветя</i>	23
ТЕМА 16. ТЕКСТИЛЪТ В НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО. <i>Вълшебното килимче</i>	25
ТЕМА 17. ПОВТАРЯЩИ СЕ ОБРАЗИ. <i>Опаковка за подарък</i>	26
ТЕМА 18. ЛАБИРИНТ ОТ ЗНАЦИ. <i>Моят магазин</i>	28
ТЕМА 19. ЦВЕТОВЕТЕ НА ЗИМАТА. <i>През заскрежения прозорец</i>	39
ТЕМА 20. ХУДОЖЕСТВЕНО КОНСТРУИРАНЕ. <i>Замръзналото кралство</i>	30
ТЕМА 21. НАШЕТО СЛАВНО МИНАЛО. <i>Паметта на народа</i>	31
ТЕМА 22. ПРЕДМЕТИ ОТ БИТА. <i>Писана ракла – проект</i>	32
ТЕМА 23. ОБЛЕКЛОТО НА НАРОДИТЕ. <i>Български носии</i>	34
ТЕМА 24. КАРНАВАЛ ОТ ЦВЕТОВЕ И ФОРМИ. <i>Маскарад</i>	35
ТЕМА 25. ПРОЛЕТНА ПАЛИТРА. <i>Пъстри цветя</i>	36
ТЕМА 26. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. <i>Лазарки</i>	37
ТЕМА 27. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. <i>Великденска кошничка</i>	38
ТЕМА 28. ОТПЕЧАТЪК ОТ АПЛИКИРАНИ ОБРАЗИ. <i>Риболов</i>	39
ТЕМА 29. ОТ НЕБЕТО ДО ЗЕМЯТА. <i>Къде живеят динозаврите?</i>	40
ТЕМА 30. ДНЕС И УТРЕ. <i>Град на бъдещето</i>	40
ТЕМА 31. ДЕНЯТ НА АЗБУКАТА. <i>Портрет на Кирил и Методий</i>	41
ТЕМА 32. ИЗХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА	
В КРАЯ НА ТРЕТИ КЛАС. <i>Като на филмова лента</i>	42

Българска. Първо издание. 2018 г.
Формат 60x90/8
Печ. коли 7
Издателство „Бит и техника“ ООД,
Варна 9009, ул. „Кап. Райчо Николов“ 101

ISBN 978 - 619 - 7457 - 36 - 0

Валентина Радева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
**ИЗОБРАЗИТЕЛНО
ИЗКУСТВО**
за трети клас

